

הלכות קידוש החודש פרק ג' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור — רמב"ם הלכות קידוש החודש, פרק ג'

סקירה כללית של פרק ג'

פרק ג' עוסק בשלושה נושאים עיקריים: (1) **חוב העדים ללכת לבית דין וחילול שבת** לעדות החודש; (2) **הודעה מתי ראש חודש** — באמצעות **משואות** (אותות אש) ו**שלושים**; (3) **יום טוב שני של גלויות** ומה קורה כאשר **עדים באים מאוחר** וצריך לשנות למפרע. ההבדל בין פרק ב' (סדר בדיקת העדות ועצם קידוש החודש) לפרק ג' (פרטים נוספים) מודגש. ר' נאוועט בהקדמתו מדגיש שחלק ממצוות בית דין הוא **לברר, לקדש ולהודיע**.

הלכה א' — עדים הגרים רחוק: האם עליהם ללכת

רמב"ם: "עדים שראו את החודש — אם היה ביניהם ובין מקום שיש בו בית דין מהלך לילה ויום או פחות, הולכין להעיד. ואם היה ביניהם יתר על כן, לא ילכו, שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת, שכבר נתעבר החודש."

פשט: עדים שראו את החודש צריכים ללכת לבית דין רק אם הם יכולים להגיע תוך 24 שעות (מהלך לילה ויום) או פחות. אם הדרך ארוכה יותר, **לא ילכו**, כי לאחר היום השלושים החודש מתעבר אוטומטית — "שמים מקדש" — ועדותם לא תועיל כלום.

חידושים והסברות:

1. **"לעשות" לעומת "להועיל":** העולם אומר "צריך לעשות, לא להועיל", אבל כאן רואים להיפך: אם הליכתך לא תועיל כלום, **לא תלך**. צריך להועיל, לא רק לעשות. הכלל "לעשות לא להועיל" הוא רק משום שאנשים לעתים קרובות אינם יודעים איך להועיל, לכן אומרים לפחות שיעשו.

2. **"או פחות" — ניואנס:** הרמב"ם אומר "מהלך לילה ויום או פחות" — ב-24 שעות מלאות כבר כמעט אי אפשר להועיל (מגיעים רק בלילה הבא), אבל ב"או פחות" יש סיכוי. זה עצמו דוגמה ל"לעשות לא להועיל" — ב-24 שעות מלאות כבר ספק.

3. **סתירה גדולה להלכה ט"ז (מקדש למפרע):** בהלכה ט"ז לומד הרמב"ם שיש מציאות של **קידוש למפרע** — כאשר עדים באים כמה ימים מאוחר יותר, אפשר לשנות את סדר החודש למפרע. אם כך, מדוע אומר הרמב"ם כאן שעדים שלא יכולים להגיע עד היום ה-30 **לא ילכו כלל?** עדותם יכולה עדיין להועיל למפרע!

4. **תירוצים מוצעים לסתירה:**

- **פחי נפש:** אולי ה"לא ילכו" קשור להלכה של **פחי נפש** — לא רוצים שעדים יטרחו לשווא, כי זה ירתיע אותם מלבוא בפעם הבאה.

- **"אל תזמין צרות" (עיקר התירוץ):** כל עוד לא קוראים לצרות, הכל חלק — בית דין מעבר את החודש, עושים פסח וסוכות לפי זה. אבל אם עדים באים מאוחר יותר, מתחילה הבעיה של הלכה ט"ז (שינוי למפרע). **עדיף שלא יבואו כלל ולא יתחילו את כל התהליך.**

5. **חזרה לסתירה מפרק ב' ("נחקרו עדותם" / "כתשו שמים"):** בפרק ב' כתוב שאפילו כשעדים עומדים כבר בבית דין וחשכה, "ולא יספיקו" — מאוחר מדי. זה מתאים לכאן שאחרי היום ה-30 עדות לא מועילה. אבל זה סותר הלכה ט"ז שאפשר לשנות למפרע! תירוץ אפשרי: אולי "נחקרו עדותם" בפרק ב' פירושו רק שהתחילו **לשאול** (מי אתה וכו'), אבל **עדיין**

לא אמרו את הגדת עדותם. לכן "כתשו שמים" — כי אילו כבר אמרו את עדותם, היו צריכים לשנות למפרע לפי הלכה ט"ז. הערה: "ההלכה [כאן] אפשר לתת עצה, ואותה הלכה [פרק ב'] קשה לתת עצה."

הלכה ב' — חילול שבת לעדות החודש

רמב"ם: "עדים שראו את החודש — הרי אלו הולכים לבית דין להעיד, אפילו היה שבת... שנאמר 'אשר תקראו אותם במועדם' — כל מקום שנאמר מועד דוחה את השבת."

פשט: עדים שראו את החודש צריכים ללכת לבית דין אפילו בשבת, אפילו בחילול שבת (יציאה חוץ לתחום וכו'). המקור הוא "אשר תקראו אותם במועדם" — קביעת המועדות דוחה שבת.

חידושים והסברות:

1. מקור הדחיית שבת — **לא חשיבות המצווה, אלא "במועדם"**: הטעם שעדות החודש דוחה שבת הוא לא משום שקידוש החודש הוא פשוט מצווה גדולה (עשה דוחה לא תעשה). הטעם הוא ספציפי מ"**אשר תקראו אותם במועדם**" — כי בזה תלוי מתי **כלל ישראל** יעשה יום טוב. לא עצם מצוות ראש חודש דוחה שבת, אלא **התוצאה** — שידעו מתי יום טוב. זה ענין של **כלל ישראל מול יחיד** — שבתך שלך נדחית לצורך ימים טובים של כלל ישראל.

2. **יום טוב עצמו אינו דוחה שבת, אבל כאן כן — מדוע?** יום טוב עצמו אינו דוחה שבת (שופר, לולב — שמא יעבירונו, אבל זה דרבנן). כאן לא מדברים על מצוות יום טוב פרטית, אלא על **כל הקביעות** מתי כלל ישראל עושה יום טוב. **יום טוב של כלל ישראל** דוחה את **השבת הפרטית** של שני העדים.

3. **רק ניסן ותשרי:** הרמב"ם פוסק שמחללים שבת רק לראש חודש **ניסן וראש חודש תשרי**, כי רק אז יש "תקנת המועדות" — פסח תלוי בניסן, סוכות/ראש השנה/יום כיפור בתשרי.

4. **מה עם שבועות?** שבועות הוא גם יום טוב — מדוע אין חילול שבת לסיוון? כי שבועות **תלוי בפסח** (50 יום אחרי פסח), אז כשיודעים מתי ניסן, כבר יודעים מתי שבועות.

5. **האם לעדים יש חלק במצווה?** מצוות קידוש החודש היא **על בית דין**, לא על עדים. מדוע אם כן **עדים** מחללים שבת? כי דחיית השבת לא באה ממצוות קידוש החודש עצמה, אלא מ"**אשר תקראו אותם במועדם**" — הצורך של כלל ישראל לדעת מתי יום טוב. לכן גם עדים (שאינם בית דין) מחללים שבת.

6. **"החודש הזה לכם" לעומת "אשר תקראו אותם":** הרמב"ם בפרק א' כבר הביא את הפסוק "אשר תקראו אותם" כמקור לקידוש החודש. אם "החודש הזה לכם" הוא עצמו מצווה (כפי שהרמב"ם מונה במנין המצוות), מה ההבדל בין שני הפסוקים? **הרמב"ם בפרשת בא** אומר ש"**החודש הזה לכם**" הוא המקור שמשמשים בלבנה, ו"**אשר תקראו אותם**" הוא העיקר שראש חודש הוא כדי לדעת מתי יום טוב. השאלה לא נפתרה לגמרי.

הלכה ב' (המשך) — בזמן שבית המקדש קיים: מחללין על כולן

רמב"ם: "בזמן שבית המקדש קיים — מחללין על כולן, מפני קרבן מוסף שבכל ראש חודש."

רמב"ם: בתחילה היו מקבלים עדות החודש כל היום (יום שלשים).
פעם אחת, העדים התעכבו עד בין הערבים, ונתקלקלו במקדש — נוצר בלבול בבית המקדש. לכן תיקן בית דין שמקבלים עדות החודש רק עד זמן מנחה.

פשט: עדות החודש רלוונטית רק ביום שלשים — כי יום אחד ושלושים ממילא ראש חודש. כל השאלה היא אם יום שלשים כבר ראש חודש. כשעדים התעכבו עד בין הערבים, לא ידעו אם להקריב את תמיד של בין הערבים, כי אולי יבואו עוד עדים ויצטרכו להקריב מוסף לפני התמיד.

חידושים והסברות:

1. **הספק בבית המקדש:** שורש הבעיה הוא הכלל שתמיד של בין הערבים בא אחרי כל הקרבנות — "השלם כל הקרבנות כולם". אם עדים באים אחרי שכבר הקריבו את התמיד, אי אפשר עוד להקריב מוסף, כי אפילו בדיעבד זה לא טוב. שיעור הזמן לעבודה לוקח כשעה (כפי שרואים בפסחים).

2. **"נתקלקלו" — מה פירושו?** הגמרא אומרת "נתקלקלו הלויים בשיר" — הרמב"ם שינה וכתב שלא ידעו אם להביא את תמיד של בין הערבים. "נתקלקלו" לא פירושו שנפגעו פיזית, אלא שנעשו "נסתפק" — לא ידעו מה לעשות.

3. **נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש:** כשעדים באים אחרי מנחה, נוהגים בשני הימים כקודש. מה פירוש "קודש"? הרי לא הקריבו מוסף, ולא קידשו את החודש. "קודש" פירושו אולי לשון "מקדשין את החודש" — אומרים יעלה ויבא, נוהגים כראש חודש. קרבן המוסף מוקרב רק למחרת. הרמב"ן לא אומר שזה מדבר רק על ראש השנה — משמע שהוא מדבר על כל ראש חודש, שתמיד נהגו ביום שלשים בקדושת ראש חודש מספק.

הלכה ג' (המשך) — תקנת רבן יוחנן בן זכאי: קבלת עדים כל היום
רמב"ם: לאחר חורבן בית המקדש תיקן רבן יוחנן בן זכאי שמקבלים עדות החודש כל היום כולו — אפילו עדים באים בסוף יום שלשים, מקדשין יום שלשים.

פשט: כיוון שאחרי החורבן אין חשש בלבול עם קרבנות, אין סיבה להגביל את זמן קבלת העדים.

הלכה ג' (המשך) — סעודת עיבור החודש
רמב"ם: כשביט דין מעבר את החודש (עושים חודש מלא, כי עדים לא באו ביום שלשים), עולים למקום מוכן (מקום גבוה) ועושים סעודה. עולים בנשף קודם עלות השמש, ואוכלים רק פת דגן וקטניות — לא בשר ויין.

פשט: כשיש חודש מלא (30 יום) ואין עדים באים, אין מעמד של קידוש החודש. לכן עושים במקום זה סעודה כדי לפרסם שהיום ראש חודש.

חידושים והסברות:

1. **למה סעודה?** כשיש חודש חסר (29 יום) ועדים באים ביום שלשים, עושים קידוש החודש — זה עצמו הפרסום. אבל כשיש חודש מלא, אין מעמד של קידוש החודש. לכן עושים במקום זה סעודה. זו בעצם סעודת ראש חודש. הרמב"ם קורא לזה **סעודת מצווה** — "סעודת מצוה שלא יתברך חודש". זה מעניין כי שומעים על זה רק מהרמב"ם.

2. **"מקום מוכן" — מקום גבוה:** למה דווקא מקום גבוה? אולי עלו כדי לצפות בזריחה, וזה עצמו היה חלק מהפרסום.

3. **לא בשר ויין:** היד הרמ"א מביא שהטעם הוא כדי לא להשתכר. למה צריך להיזהר? זה לתפילה. אבל איך מותר בכלל לאכול לפני התפילה? תירוץ: אוכלים עדיין בלילה, קודם עלות השמש, כשעדיין מותר לאכול. בינתיים גם מתפללים — זה לא רק סעודה, זה מעמד שלם.

הלכה ג' (המשך) — פרסום ראש חודש באמצעות משואות (אותות אש)

פשט: כשבית המקדש עומד, מחללים שבת על כל החודשים (לא רק ניסן/תשרי), כי בכל ראש חודש יש קרבן מוסף.

חידושים והסברות:

1. **מה הקשר של קרבן מוסף לחילול שבת של עדים?** קרבן מוסף של ראש חודש דוחה שבת (לכהנים בבית המקדש). ממילא, כיוון שרואים שהמוסף כל כך חשוב, הוא גם דוחה שבת לעדים — כי בלי עדותם אי אפשר להביא את המוסף ביום שלשים.

2. **האם זה דין חדש או מכשיר?** קשה לומר שקרבן המוסף הוא ממש הגורם, כי העדות היא **מכשיר רחוק** — זה אפילו לא מכשיר ישיר לקרבן, אלא לקביעות החודש. דחיית השבת של קרבן המוסף היא יותר **סימן** שראש חודש חשוב — שראש חודש יהיה הוא דבר חשוב בפני עצמו, וממילא גם ידחה שבת לעדים.

הלכה ב' (המשך) — מי עוד מחלל שבת מלבד העדים

רמב"ם: "כשם שמחללין העדים שראו את החודש את השבת — גם המזכים מחללים שבת, אם לא היו בית דין מכירין את הרואים. ואפילו עד אחד שמעיד אותם — הולך ומחלל שבת מספק, שמא ימצא אחר ויצטרף עמו."

פשט: מזכים (המאשרים שהעדים כשרים) גם מחללים שבת. אפילו אחד שיכול רק לאשר עד אחד, מחלל שבת מספק. גם עד אחד שראה את הירח מחלל שבת מספק.

חידושים: זה חידוש — כי מזכים הוא רק **תקנה דרבנן** (מעיקר הדין לא צריך מזכים), ובכל זאת מחללים שבת.

הלכה ב' (המשך) — חולה, כלי זיין, מזונות

רמב"ם: "היה עד שראה את החודש בליל שבת חולה — מרכיבין אותו על החמור. אם יש אורב בדרך — לוקחין כלי זיין. אם דרך רחוקה — מביאים מזונות."

פשט: עושים כל הנדרש כדי שהעדים יוכלו להגיע — אפילו רכיבה על חמור (חמור), אפילו נשיאת נשק, אפילו נשיאת אוכל.

חידושים:

- "מרכיבין אותו" פירושו שהחולה עצמו יושב על החמור, אבל גם לוקחים מישהו שמוביל את החמור (איסור מחמר). **"ואפילו במיטה"** — אפילו נושאים את מיטתו, שיש בזה שאלה של הוצאה. חי נושא את עצמו, אבל במיטה אולי שונה. אולי החידוש שמדרבנן אסור, ובכל זאת מותר כאן.

- [דיגרסיה: מכאן לומדים הלכה למעשה — שכאשר הולכים בדרך מסוכנת, יש לקחת כלי זיין].

הלכה ב' (המשך) — אפילו ראוהו גדול ונראה לכל

רמב"ם: "אפילו ראוהו גדול ונראה לכל — לא יאמרו כשם שראינוהו ראוהו אחרים, אלא כל שיראה החודש וראוי להעיד, ובינו ובין המקום שקבוע בו בית דין לילה ויום או פחות — מצוה עליו לחלל את השבת ולילך ולהעיד."

פשט: אפילו כשהלבנה ברורה וכולם יכולים לראות אותה, לא יחשוב עד "אחרים גם ראו, למה אני צריך לחלל שבת?" — כל מי שראוי להעיד ונמצא במהלך לילה ויום, חייב ללכת.

חידושים: "מהלך לילה ויום" לא פירושו ממש 24 שעות, כי מגיעים רק בלילה הבא — פירושו עד שמגיעים מחר מוקדם בבוקר.

הלכה ג' (חלק ראשון) — מקבלין עדות החודש כל יום שלשים, והמעשה של נתקלקלו

3. **אם נודע להם שקדשו בית דין יום שלשים** — אם נודע להם שבית דין קידש את השלושים, רק היום האחד קודש. **ואם לא נודע להם** — עושים שני ימים קודש עד שיגיעו שלוחי תשרי.

4. **בזמן שבית המקדש קיים** — הרמב"ם משנה: במקום אב (תענית) יש **אדר מפני פסח קטן** (פסח שני לטמאים). אולי בבית שני גם היו צריכים לדעת על תשעה באב (כשלא היה שלום), אבל הרמב"ם לא מביא זאת.

הלכה ד' — מתי יוצאים השלוחים

רמב"ם: **"שליחי ניסן ושליחי תשרי אין יוצאין אלא ביום ראש חודש אחר שתעלה השמש עד שישמעו מפי בית דין 'מקודש'... אבל שליחי שאר ששת החודשים יוצאין מבערב אחר שנראה הירח אף על פי שעדיין לא קידשו בית דין את החודש."**

פשוט: שלוחי ניסן ותשרי צריכים לחכות עד שבית דין יאמר "מקודש" לפני שיוצאים. שלוחי חודשים אחרים יכולים לצאת מיד כשרואים את הלבנה, עוד לפני קידוש בית דין.

חידושים:

1. **החריג:** אם בית דין קידש בסוף יום כ"ט (לפני צאת הכוכבים), אפילו שלוחי ניסן/תשרי יכולים לצאת מיד באותו ערב, כי כבר שמעו "מקודש".
2. **הטעם להבדל:** ניסן ותשרי רלוונטיים יותר — טעות בתשרי יכולה לגרום לעשיית יום כיפור ביום הלא נכון. טעות בחנוכה לא כל כך חמורה ("נאכל יום נוסף של סופגניות"). לכן מקפידים בניסן/תשרי ששלוחים יצאו רק עם ידיעה ודאית.
3. זה לא דין שלפני קידוש אין לשלוחים "זכות" ללכת. זה **דבר מעשי** — לא יודעים בוודאות שבית דין יקדש, ולא רוצים לשלוח שלוחים עם מידע שקרי.

הלכה ה' — יום טוב שני מספק

רמב"ם: **"כל מקום שהיו השלוחים מגיעים היו נוהגין יום טוב אחד ככתוב בתורה. והמקומות הרחוקים שאין השלוחים מגיעים אליהם היו עושין שני ימים מפני הספק, לפי שאין יודעין את היום שקבעו בו בית דין ראש חודש איזה יום הוא."**

פשוט: מקומות קרובים שהשלוחים הגיעו אליהם עשו יום טוב אחד. מקומות רחוקים עשו שני ימים מספק.

חידושים:

1. כאן מתחיל היסוד של **יום טוב שני של גלויות** — אבל זה לא רק ענין "גלות", אלא ענין של מקומות רחוקים שהשלוחים לא הגיעו אליהם.
2. **המקרה של שלוחי ניסן כן, שלוחי תשרי לא:** היו מקומות ששלוחי ניסן כן הגיעו אבל שלוחי תשרי לא (בגלל הבדלי חורף/קיץ או סיבות אחרות). מן הדין היו צריכים לעשות פסח יום אחד (כי שלוחים הגיעו). אבל חכמים תיקנו **"כדי שלא לחלוק במועדות"** — שלא יהיה הבדל בין המועדות, שיום טוב אחד יש לו יום אחד והשני שני ימים. זה היה נראה כמו שינוי בתורה (כי בשניהם כתוב "ביום הראשון שבתון"), וזה היה יוצר "בלבול".
3. **שבועות:** אפילו שבועות, שכמעט אף פעם אין בו ספק (כי זה חמישים יום אחרי פסח, ובזמן הזה כבר כולם יודעים מתי היה ראש חודש ניסן), בכל זאת עושים שני ימים — **"כדי שלא לחלוק"**.
4. [דיגרסיה: אף אחד לא יאמר שמותר לגור רק בארץ ישראל (שם אפשר לעשות יום טוב נכון). שני ימים טובים אולי "עונש" אבל אולי גם שכר. בהלכות דעות כתוב איפה יהודי לא רשאי לגור, אבל חוץ לארץ לא באותה קטגוריה.]
5. [דיגרסיה: הערה קצרה על שהחיינו — בשמיני עצרת אומרים שהחיינו, בשביעי של פסח לא (כי שמיני עצרת רגל בפני עצמו).]

רמב"ם: **בתחילה, כשבית דין קידש את החודש, היו מודיעים לקהילות הרחוקות באמצעות משואות — מזליקים לפידים על ראשי הרים, כדי שהאנשים הגרים רחוק ידעו שראש חודש קודש.**

פשוט: בירושלים עצמה כולם ידעו מה קורה בבית דין. אבל למקומות הרחוקים היה צורך במערכת תקשורת — אלו היו המשואות על ההרים.

חידושים: זה השלישי "בתחילה" בפרק זה — תחילה קיבלו עדות מכולם, אחר כך קיבלו כל היום, ועכשיו — בתחילה הודיעו באמצעות משואות. כל תקנה נדרשה בגלל נסיבות היסטוריות.

הלכה ג' (המשך) — משקלקלו הכותים: שלוחים במקום משואות

רמב"ם: **"משקלקלו הכותים שהיו משיאין משואות כדי להטעות את העם, התקינו שיהיו שלוחים יוצאים ומודיעים לרבים."**

פשוט: כשהכותים (שומרונים) התחילו להדליק אש מזויפת על הרים כדי להטעות את העם לגבי ראש חודש, תיקנו חכמים ששלוחים יצאו במקום משואות.

חידושים:

1. **הבדל בין צדוקים וכותים:** הצדוקים השתמשו בשיטות מתוחכמות עם עדים — הם בעצם סברו שצריך לקדש את החודש, רק רצו לתמרן את זה. הכותים עשו פעולה גסה יותר — פשוט הדליקו אש על הרים, מרד נגד בית דין. הם לא הטעו את בית דין עצמו, אלא את העם במקומות הרחוקים.
2. הכותים הדליקו אש דווקא בחודשים שבית דין לא קידש את השלושים (כלומר, כשלא היו משואות), כדי שהעם יחשוב שראש חודש היה יום קודם, ויעשה למשל פסח ביום הלא נכון.
3. עם שלוחים אי אפשר להטעות, כי יודעים מי שליח בית דין.

הלכה ג' (המשך) — שלוחים אינם מחללים שבת

רמב"ם: **"שלוחים אלו אין מחללין עליהם את יום טוב ואין צריך לומר שבת, שאין מחללין את השבת לקיימו."**

פשוט: השלוחים אינם מחללים שבת או יום טוב לשליחותם, כי יום טוב כבר נקבע.

חידושים: הבדל יסודי חשוב: **קידוש החודש** — קביעת מתי יהיה יום טוב — הוא דבר יסודי שדוחה שבת. אבל **הודעה** לעם מתי יום טוב — זה רק דבר מעשי, ולכן אינו דוחה שבת. ההבדל הוא בין **קביעת** יום טוב (מעשה בית דין) ל**ידיעת** יום טוב (מידע).

הלכה ג' (המשך) — על אילו ששה חודשים יוצאים שלוחים

רמב"ם: **"על ששה חדשים היו שלוחים יוצאים — על ניסן מפני הפסח, על אב מפני התענית, על אלול מפני ראש השנה... על תשרי מפני תקנת המועדות, על כסלו מפני חנוכה, ולאדר מפני הפורים."**

פשוט: רק לששה חודשים יצאו שלוחים, כי רק אז זה רלוונטי לימים טובים/תעניות.

חידושים:

1. **שבועות** לא צריך שלוחים כי זה אוטומטית 49 יום אחרי פסח.
 2. **אלול** — התועלת של שלוחי אלול היא **כדי שישבו מצפ
- ים יום שלשים לאלול — **שידעו מתי היום השלושים של אלול, כדי שיוכלו לשבת ולחכות אם ראש השנה היום. בלי שלוחי אלול לא היו יודעים אפילו מתי היום השלושים, והיה להם ספק שלושה ימים**** במקום שניים. עם שלוחי אלול יודעים לפחות מתי אלול התחיל, והספק הוא רק שני ימים (ל' ול"א).

חידושים והסברות:

1. מחלוקת: הרמב"ם מביא שיטה שנייה: "ויש מן החכמים הגדולים ואומר לעולם אין מעברין את החודש לצורך, הואיל ובאו עדים מקדשין ואין מהרהרין אחריהם." — יש חכמים גדולים שאומרים שאף פעם אי אפשר לעבר חודש לצורך; אם עדים באים, חייבים לקדש.

2. הכרעת הרמב"ם — "נראה לי": הרמב"ם עושה הבדל: המחלוקת היא רק בשאר חדשים חוץ מניסן ותשרי, או אחרי הרגלים כש"כבר נעשה מה שנעשה." אבל אם עדים באים בניסן או תשרי קודם חצי החודש (כשעדיין אפשר לתפוס סוכות/פסח ביום הנכון), מקבלין אותם לכתחילה לכל הדעות, ואין מאיימין עליהם כלל.

3. שלוש שיטות, לא שתיים: למעשה יש שלוש שיטות: (א) בית דין יכול להתעלם לגמרי מעדים כשזה לא מתאים; (ב) בית דין לא יכול לעשות כלום נגד עדים; (ג) דרך האמצע של הרמב"ם — תלוי באיזה חודש ומתי.

4. חידוש הרמב"ם ב"מאיימין" — בדיוק הפוך ממה שהיו חושבים: הרמב"ם לומד ש"מאיימין על העדים" פירושו לא שמפחידים עדים שישתקו (כדי לעבר את החודש). בדיוק להיפך: מאיימים כשמשוהו "נתקלקלה" בעדותם — כלומר, כשבית דין יודע שהיום צריך להיות ראש חודש, אבל עדות העדים חלשה או שהם רוצים לחזור בהם, אז מפחידים אותם שיעמדו בעדותם. גם במזימן (עדים שרוצים להזים את העדים הראשונים) — מפחידים את המזימן שלא יצליחו בהזמתם, כדי שהחודש יקודש בזמנו.

5. המפתח: החשבון של בית דין: יסוד חשוב: הרמב"ם סובר שבית דין תמיד יודע דרך החשבון מתי ראש חודש צריך להיות באמת. (רב סעדיה גאון סבר שתמיד עשו חשבון, אבל שיטת הרמב"ם שונה — בית דין יודע דרך חשבון, אבל עדות גם נחוצה). כשמבינים זאת, כל ההלכה נעשית קלה יותר: בית דין כבר יודע מה האמת. לפעמים העדים לא יודעים נכון — זו בעיה שלהם. לכן צריך "לסובב ראש" שיאמרו נכון (= מאיימין). הפעם היחידה שמניחים לזה ללכת היא כשכבר עשו טעות חודש שלם ומאוחר מדי — אז יש כבוד בית דין ואפשר להשאיר. אבל אחרת, הרמב"ם נוטה מאוד שצריך לעשות ראש חודש ביום הנכון.

6. סתירה בין פרק ב' לפרק ג' — סמכות בית דין לעומת עדים: בסוף פרק ב' הרמב"ם השמיע שכל הסמכות אצל בית דין — אם עדים לא באים בזמן, אוטומטית היום ה-31 נעשה ראש חודש, ובית דין שולט בתהליך. העדות היא כמעט "פורמליות". אבל כאן בפרק ג' נראה שלעדים יש כוח חזק — בית דין לא יכול פשוט להתעלם מהם כשהם באים עם עדות ברורה. זו שאלה יסודית: כמה סמכות יש לבית דין נגד עדות ברורה?

7. קושיה לא פתורה — סתירה בין סוף פרק ב' לפרק ג': בסוף פרק ב' הרמב"ם השמיע שאפילו אם בית דין עצמו ראה את הלבנה, הם שותקים על כך (כלומר, הם מתעלמים מראיתם שלהם). איך יתכן שלעדים מבחוץ יהיה יותר כוח מראיית בית דין עצמו? זו קושיה לא פתורה. הצעה: אולי צריך ללמוד טוב יותר את החשבון מאוחר יותר לראות אם יש חודשים שיכולים להיות שניהם — כלומר, חודשים שלפי המציאות יכול להיות ספק אם הלבנה התחדשה או לא.

8. "לצורך" — מה פירושו למעשה: ה"צורך" שמדברים עליו הוא: שראש החודש של החודש הבא יצא ביום הנכון ליום טוב. כשמקדשים את החודש ביום ה-30, יכול לצאת שראש החודש הבא יפול ביום "לא נכון" — ולכן רוצים לפעמים לעבר.

עד כאן פרק ג'.

הלכה ה' (המשך) — דיני נאמנות השלוחים

רמב"ם: "אין שלוחים ליותר משנים, אלא אפילו עד אחד נאמן. ולא שליח בלבד, אלא אפילו תגר משאר העם שבא בדרכו ואמר אני שמעתי מבית דין שקידשו את החודש ביום פלוני, הרי זה נאמן."

פשט: לא צריך ספציפית שלוחי בית דין — אפילו סוחר שנוסע לעסקיו ושמע מתי בית דין קידש את החודש, נאמן. אפילו עד אחד נאמן.

חידושים: הרמב"ם נותן את הטעם: "שדבר זה עשוי להגלותו" — זה דבר שבסופו של דבר יתגלה. הכלל הוא "עד אחד כשר נאמן" על דבר ש"עבידא לגלויי" (יתגלה). לכן אין חשש שקר. הערה: העד חייב להיות יהודי כשר — גוי או כותי לא נאמן על זה.

הלכה ט"ז — כשעדים באים מאוחר אחרי שבית דין כבר עיבר

רמב"ם: "בית דין שישבו כל שלשים ולא באו עדים, והשכימו בנשף — בית דין ישבו כל היום השלושים, לא באו עדים, עשו סעודה (נשף) והכריזו שהחודש מעובר. ואחר ארבעה חמשה ימים באו עדים רחוקים והעידו שראו את החודש בזמנו בליל שלשים."

פשט: זה יוצר בעיה — בית דין כבר הכריז פומבית שהחודש מעובר, ועכשיו באים עדים שאומרים שהחודש התחיל קודם. זו בושה לבית דין, ובית דין לא רשאי להיות חוזר בו.

חידושים והסברות:

1. ההליך:

- "מאיימין עליהן בעיון גדול" — מפחידים אותם.

- "ומטריחין אותן בשאלות" — שואלים אותם הרבה שאלות מפורטות.

- "ומטריחין אותן בבדיקות" — שואלים כל מיני בדיקות.

- "ומדקדקין בעדותן" — מחפשים דקדוקים כאנשים שרוצים לפסול.

- "ומשתדלין בית דין שלא יקדשו חודש זה, הואיל ויצא שמו מעובר" — בית דין מנסה שלא לקדש את החודש הזה, כי כבר יצא השם שהוא מעובר.

2. למה זה לא "אתם אפילו שוגגים": הדין של "אתם אפילו שוגגים" (שקידוש בית דין תקף אפילו בטעות) חל רק כשבית דין קידש. אבל כאן בית דין לא קידש באופן חיובי — רק "יצא שמו מעובר" (יצא השם שהוא מעובר). על עיבור אין דין "אתם אפילו שוגגים". ממילא, אם יקבלו את העדים, זה אכן ישנה את החודש — וזו בעיה לכבוד בית דין.

3. כשזה לא עוזר: "ואם עמדו העדים בעדותן" — אם העדים עומדים בעדותם, "וראו העדים אנשים ידועים ונבונים" — הם אנשים ידועים ומבינים, "ונחקרה העדות כראוי" — אז "מקדשין אותו ומעברין לו את החודש מן המפורסם" — מקדשים את החודש ומשנים את כל החשבון, ומונים מליל שלושים.

הלכה י"ח — מעברין את החודש לצורך

רמב"ם: "ואם הוצרכו בית דין לעבר חדש זה בעיבור כשלא באו להם עדים — מניחין, וזהו שאמרו מעברין את החודש לצורך."

פשט: יש מושג שאפשר לעבר חודש "לצורך" — לסיבה ספציפית (למשל, שראש החודש הבא יתאים לחשבונות מסוימים). הרמב"ם לומד שזה חל לא רק על שנה (מעברין את השנה לצורך), אלא גם על חודש. משאירים את העדים ולא דוחקים אותם.

טעות, יהיה כאן יותר מפורש, אני חושב כן, אפילו אם נראה בעליל, אף אנשים ראינו, אין הבדל, אתה הולך. זה כן לעשות לא להועיל. זה אני אומר, אבל כאן יש קושי גדולה, אבל על ההלכה שדיברנו עליה קודם, והכינו את הראש בקיר על הבעיה, והחבר שלנו הרמב"ם כאן אומר, בינו, זה ממש סתירה.

קושיה: סתירה עם הלכה ט"ז (מקדש למפרע)

הלכה ט"ז, אנחנו נלמד בסוף הפרק, אני רק רוצה להזכיר, כי אני אשכח, וזה גם עשה לי יותר קל כאילו אחר כך בסוף פרק נראה שיש כן כזה דבר לפי הרמב"ם, כלומר לקדש למפרע. יש שבא כמה ימים אחר כך עדים, אומר הרמב"ם כמעט בפירוש, או שהרמב"ם יש לו על זה פרטים, שאומרים שמשנים את סדר החודש למפרע, באופנים מסוימים, בחודשים מסוימים וכו', כן. וכאן נראה ברור שהעדים אפילו לא יבואו. אז, זו שאלה גדולה, מה קורה כאן?

קשר לפרק ב' — "נחקרו עדותן" / "כתשו שמים"

גם למדנו בפרק הקודם, שאפילו יש כן חקירת העדים, אבל **ולא יספיקו**, אפילו העדים עומדים שם אצל בית דין, וכבר נעשה לילה, ולא מקדשים בלילה, אז כבר נעשה מאוחר מדי.

תירוצים אפשריים

ויכול להיות **שלא ילכו** גם, אני חושב, קשור להלכה שלמדנו קודם, שאנחנו דואגים שלא יהיה פחי נפש, כי הם לא יבואו פעם הבאה. אז, במקום שיגידו להם "צא, אולי תהיה בר מזל, הדרך תאריך, יהיה קפיצת הדרך", **לא ילכו**, כי אנחנו דואגים לזה שפעם הבאה יבוא.

אוקיי, אבל יכול להיות שהדבר הפשוט ביותר הוא, כן, אבל זה לא אפשרי, הוא הולך... זה דרכו. מה שאומרים שהדרך היא הזמן, אולי אפשר לרוץ, אני לא יודע, זו לא דרך רגילה, זה לוקח כל כך הרבה זמן.

יכול להיות שהתירוץ לקושיה הבסיסית הוא שלא ילכו. אולי באמת בגלל ההלכה בט"ז, שאתה עכשיו תבלבל הכל. אם העדים לא מתקשרים בכלל, ובית הדין עושים קידוש השמים והם לא אומרים כלום, הכל הולך לפי זה, יעשו פסח וסוכות לפי זה. אל תתקשר לדברים שלא יוצא. אם הם יבואו, אז מתחילה הבעיה שלומדים בסוף פרק. אבל לא נראה שיש חיוב שהם יבואו. זה בטוח, זה המילה. כמו שהוא לא יעשה בעיות, כי הוא יכול לעשות בעיות. כן.

דיון: "מועלת" — לשון הרמב"ם

דובר 2: כתוב אין מועלת, זו הקושיה כאילו, כתוב אין מועלת.

דובר 1: אבל אולי אין מועלת הוא מה שאומרים להם. למעשה, אם הם יבואו, יתחיל כבר פעם אחת מועלת, יהיו צרות. זה בכלל, הקושיה טובה יותר מהתירוץ, אבל מה אעשה?

קשר לפרק ב' — "נחקרו עדותם"

בואו נראה, לפי מה שאתה אומר עכשיו, יכול להיות שמה שעמד קודם מתכוון גם באופן שהעדים עוד לא אמרו את הגדת עדותם. אז **נחקרו עדותם** מתכוון שהתחילו לשאול אותם מי אתה, אבל הם עוד לא אמרו את הגדת עדותם. ממילא **כתשו שמים**, כי אם לא נוצרת סתירה מכאן ומט"ז.

דובר 2: כן, זו סתירה גדולה יותר. ההלכה אפשר למצוא עצה, וההלכה היא קשה למצוא עצה.

דובר 1: כן, אבל אני אומר, מכאן אני מקבל קצה חוט, שכל עוד לא מתקשרים, כל הצרות מתחילות כשמדברים דברים שלא צריך. אז גם שם, נחקרו עדות, אדם אומר כבר התחיל התהליך, אבל רואים כבר, נעשה כבר מאוחר, אמרו להם, אוקיי, אל תאמר יותר, לא צריך. יכול להיות.

הלכה ב' — חילול שבת לעדות החודש

דובר 1: אוקיי, בואו נלמד כמה חשוב שכל אחד ילך, והולכים בחילול שבת. **עדים שראו את החודש**, עדים שראו את החודש החדש. מעניין, קוראים לזה החודש, המראו את הלבנה בחידושה, כי חודש פירושו התרגום, הלבנה, הלבנה החדשה, נקרא חודש, כך נראה. **הרי אלו הולכים לבית דין להעיד**,

רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ג' — עדות החודש, חילול שבת, ומודיע זיין

הקדמה לפרק ג'

דובר 1: טוב. אנחנו לומדים רמב"ם הלכות קידוש החודש, הפרק השלישי. הפרק, לפני שאנחנו מתחילים, צריך עם הכרת הטוב אנחנו רוצים לשבח ולהודות לספונסר החשוב שלנו שעושה את השיעור, ידידנו, ידידנו היקר ר' יואל אלי' וועצבערגער, וכל האחרים שתומכים ומחזקים את השיעור. שהקב"ה ישלם לכם את שכרכם, זכות התורה תלווה אתכם.

הפרק לומדים עוד הלכות בענין של העדות וקידוש החודש, פרטי דינים שונים של מתי העדים באים ועוד הלכות. אני חושב שזה דומה מאוד לפרק ב', אבל לא הכל הכניס בפרק ב'. אני לא יודע אם הרמב"ם היה יכול לעשות בעצם פרק ב' שיהיה פרק גדול.

בואו ננסה לחשוב כך: פרק ב' הוא יותר כמו הסדר ובדיקת העדות, ומתי מקדשים, לא מתי... קידוש החודש. מה זה קידוש החודש? הפרק מדבר על... החצי הראשון מדבר על מה שצריך ללכת וכל אחד יבוא. זה נכון שזה חבר שכבר למדנו קודם.

ולומד גם על הנושא של מודיע. הם למדו שאחד הדברים של... הרמב"ם אמר את הלשון, ראיתי את הרב ר' נאוועט מפרט בהקדמתו, שחלק מהמצווה של בית הדין הוא לברר, לקדש, ולהודיע. הם לומדים בפרק על ה... להודיע, כלומר אפילו באופן שלא קידשו, יש סעודה, ואחר כך יש את הנושא של השליחים, של האש שהיו עושים, וכן הלאה.

והנושא האחרון של הפרק הוא בעצם, אז יש גם את הנושא של מה עושים כשלא יודעים, השאלה של מקומות שליחים לא מגיעים, מה עושים כשאין מתחיל להסביר את היסוד למה יש יום טוב שני, אחר כך יש עוד יותר על זה. והדבר האחרון הוא מדבר על מה קורה, משהו באמת כן מגיע אחר כך עדים, והם משנים את זה אחר כך. בעיות מעניינות שהיו עם זה.

חשבתי שיש כאן קודם היה יותר כזה בסיסי, העיקרים הרגילים, וכאן כבר יותר פרטים. אבל שם גם יותר פרטים. וכאן עומדים כבר כל מיני תוספות פרטים, כן, אני לא יודע.

הלכה א' — עדים שגרים רחוק: האם ילכו

דובר 1: אומר הרמב"ם כן, **עדים שראו את החודש**, עדים שראו את הלבנה החדשה. הרי למדנו קודם שהם צריכים לבוא לירושלים. אומר הרמב"ם, אבל זה רק אם הם עוד יגיעו בזמן. **אם היה ביניהם ובין מקום שיש בו בית דין מהלך לילה ויום או פחות**, אם הם יגיעו, אם הם קרובים מספיק שאם ילכו עשרים וארבע שעות או פחות יגיעו, אז ילכו, כי יכול להיות שהם עוד יגיעו לפני שיהיה היום השלושים ואחד, ועד שיהיה היום השלושים ואחד עוד יכול בית הדין לקדש ולעשות שיהיה חודש חסר, שיהיה משמעות.

אבל **ואם היה ביניהם יתר על כן**, אם הם גרים רחוק מאוד והדרך תארך יותר מזה, **לא ילכו**, לא ילכו. למה? **שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת, שכבר נתעבר החודש**. אנחנו למדנו קודם שברגע שמסתיים היום השלושים, נעשה אוטומטית, נקרא השמים מקדש, לא צריך כבר אז את בית הדין, כי לא יכול להיות ראש חודש יותר מהיום השלושים ואחד, אז נעשה אוטומטית היום השלושים ואחד ראש חודש, אז הם לא יעשו כלום, לא יבואו.

חידוש: "לעשות" לעומת "להועיל"

אני חושב מההלכה לומדים אנחנו שצריך להועיל ולא לעשות. זה שונה ממה שהעולם אומר תמיד, לא צריך להועיל, צריך לעשות, בואו נלך, ראיתי, בואו נצא לדרך. אם אתה לא תוכל להועיל, חבל לעשות. בוודאי, צריך להועיל, אני מסכים. מה שאומרים צריך לעשות לא להועיל, זה כי הרבה פעמים אנשים לא יודעים איך להועיל, אומרים שקודם יעשו.

אפילו כאן, ההלכה הראשונה היא **מהלך לילה ויום או פחות**. כלומר, אם זה באמת לילה ויום מלא, הוא כבר לא יועיל יותר. אבל יש **או פחות**, הוא אולי יועיל. ולא רק מה שלמדנו קודם בפרק הקודם, אפילו אם אתה בטוח שיש

אולי כי המצווה תלויה ביד בית דין. זו לא המצווה. גם חשבתי שלעדים יש חלק במצווה, המצווה היא על בית דין.

אבל כאן נראה שהסיבה למה זה דוחה שבת היא כי בזה תלוי כל יום טוב של כלל ישראל. אז זה באמת רק כשזה יום טוב של כלל ישראל.

הרמב"ן גם בפרשת בא הביא את הפסוק של **"אשר תקראו אותם"**. נראה שהמצווה של ראש חודש, מה יצא מתי ראש חודש? יש מצווה של ראש חודש, שיביאו מצווה של ראש חודש, אבל הנקודה של ראש חודש היא לדעת מתי יום טוב. אם לומדים את זה מ**"אשר תקראו אותם"**, אבל אם אומרים ש**"החודש הזה לכם"** עצמו הוא מצווה...

לא, עכשיו זה רק הרמב"ן, הרמב"ן אומר שזה המקור שמשמשים בלבנה, אבל אני זוכר, פרשת בא. הרמב"ן לא הביא בהערתו את שמות המצווה. צריך לבדוק בספר המצוות. מה כתוב? מה כתוב? אני כבר אבדוק. אני רוצה כן לומר. הוא מביא כאן את הלשון. מצוות עשה אחת. כן, הוא בטח יביא. הוא מביא כן, **"החודש הזה"**. אוקיי, אני לא יודע. אני יכול הכל. ואיך כתוב בנוסח המצוות הקצר? זה יותר ברור זה...

אבל על כל פנים, הסיבה למה העדים יכולים לחלל שבת היא לא בגלל מצווה הבאה. למשל, עשה דוחה לא תעשה, זו מצווה עליהם. זו לא מצווה, זה לא חיוב עליהם, כי זה ענין של כלל ישראל. יותר ענין לחדש חדשים, מה לזה **"החודש הזה לחדשי חדשים"**. בית דין בלבד. זו מצווה על בית הדין, אבל מה שאני אומר כאן הוא שהסיבה שהעדים יכולים...

דובר 2: לא לא, בית דין בלבד פירושו לומר שלבית הדין יש את הזכות הזו. **דובר 1:** כן, כן. אוקיי, אבל עדיין המצווה על בית הדין. אבל אני אומר שהסיבה למה העדים יכולים לחלל שבת, ולא בגלל שזו איזושהי מצווה שחשובה יותר משבת, כמו עשה דוחה לא תעשה, אלא זה איזה ענין שכלל ישראל, זה יותר כמו כלל ישראל מול יחיד. השבת הפרטית שלך נדחית בפני כלל ישראל.

דובר 2: אתה אומר סברא משלך עכשיו.

דובר 1: ותראה, בחלק הבא גם כן ישמע כך.

הלכה ב: בזמן שבית המקדש קיים — מחללין על כולן

דובר 1: משמע בית המקדש קיים, גם ישמע, **"מחללין על כולן"**. אומר הרמב"ם, מה שאני אומר שמחללים שבת רק לחודש ניסן וחודש תשרי, זה בזמן הזה. לא בזמן הזה ממש, אבל כל עוד עדיין מקדשים על פי הראייה כשכבר אין בית המקדש. מה אז נוגע מתי יהיה פסח ויום כיפור וסוכות.

אבל בזמן שבית המקדש קיים, אז כן **"מחלל על כולן"**. למה? **"מפני קרבן מוסף שבכל ראש חודש"**. כל ראש חודש מביאים קרבן מוסף, ואנחנו יודעים שקרבן המוסף כל כך חשוב, שהוא דוחה שבת.

לא מדברים כאן דווקא אם ראש חודש יוצא בשבת, אפילו כשראש חודש יוצא ביום שני ושלישי. אבל כי המוסף של ראש חודש כל כך חשוב שהוא דוחה שבת, ובידי העדים נמצא ראש חודש, מוסף ראש חודש.

דיון: האם קרבן המוסף הוא הגורם לחילול שבת?

דובר 2: כן כן, אבל מה שהוא אומר הוא כך, ומכיון שרואים שמוסף ראש חודש הוא כל כך חשוב שהוא דוחה שבת עבור הכהנים בבית המקדש, אז הוא גם דוחה שבת עבור העד שצריך להעיד מתי זה ראש חודש.

דובר 1: נכון, לא, אני מבין, אבל מה שזה אומר הוא שזה חשוב יותר לכאורה עבור אותו "במועדו". הרי גם עליו כתוב, זה חלק מאותה פרשה של קרבנות מוסף. אז **"במועדו"** משמעו שאפילו מוסף של שבת דוחה שבת. אני מתכוון לומר, כל קרבנות המוסף דוחים שבת. בכלל, קרבנות תמיד, מוסף, הכל דוחה שבת. זה אותו דבר. ראש חודש דוחה שבת, וממילא גם הקביעה לדעת שזה ראש חודש כדי שיוכלו להביא את הקרבן.

דובר 2: זה מעניין, אולי זה כמו חלק במצווה, במוסף? אתה אומר דבר מעניין, לא יכולים להביא את המוסף ביום שלושים אם העדים לא באים.

ילכו לבית הדין. אומר הרמב"ם, **אפילו היה שבת**, צריך לצאת לדרך אפילו שבת, ואפילו אם יהיה חילול שבת, למשל צריך לצאת מחוץ לתחום שבת, או אחר כך נראה אפילו יותר מזה חילול שבת.

למה? **שנאמר "אשר תקראו אתם במועדם"**, שמועדי ה', הם למדו קודם **שאשר תקראו אתם** פירושו שבית הדין יקבע מתי הזמן הנכון יהיה. **לפיכך, וכל מקום שנאמר המועד, דוחה את השבת**. מעניין. כלומר, רואים אצל המשל, קרבן מועד במועדו פירושו שצריך להקריב אותו אפילו אם יוצא שבת. מעניין. לפיכך... זה דוחה שבת. קביעות המועדות דוחה שבת.

חידוש: יום טוב עצמו לא דוחה שבת, אבל כאן כן

זה מעניין, יום טוב עצמו לא דוחה שבת, אבל כאן זה יותר מעצם יום טוב. כאן זה... יום טוב בכלל תלוי בשני עדים. אני לא יודע לומר שיום טוב לא דוחה שבת. אני אומר, יש הרבה דברים, אסור לעשות אפילו דברים של יום טוב, אסור לעשות... אני יודע, שמא יעבירונו. סופר, דרבנן. אני אומר, אבל כאן לא מדברים על סתם... לדחות שבת כדי לדעת על יום טוב, אלא לדעת מתי כלל ישראל יעשה יום טוב. מתי הוא יום טוב? מתי כלל ישראל יעשה יום טוב, דוחה את השבת הפרטית של שני העדים. יכול להיות כך. כן.

רק ניסן ותשרי

כן, אז **לפיכך**, אומר הרמב"ם, **אין מחללין**, כיוון שעכשיו נבין שהסיבה למה מחללים שבת היא לא סתם, היינו יכולים לומר שמחללים שבת כי זו מצווה גדולה מאוד של לעשות קידוש החדש, זו מצווה שהיא על בית הדין. אבל אומר הרמב"ם, לא, לומדים את זה מאשר **תקראו אתם במועדם**, שהסיבה למה זה דוחה שבת היא לא בגלל חשיבות המצווה של לעשות ראש חודש, אלא זה בגלל דבר ספציפי, כי החשיבות של לדעת מתי לעשות יום טוב, האם זו מצווה לעצמה, האם זו מצווה חדשה? לא מצווה חדשה, זה דין בהלכה הגדולה יותר של מה שבית הדין מקדש את החדש. אבל אז זה מאוד חשוב שידעו מתי יום טוב, אז זה דוחה שבת.

לפיכך, מתי נאמרה ההלכה שהעדים יכולים ללכת אפילו שבת ולחלל שבת? **אלא ראש חודש ניסן וראש חודש תשרי בלבד**, כי אז יש תקנות המועדות, יתקנו מתי המועד יהיה לפי העדים. אבל ימים אחרים, אין ימים טובים, לא יקראו. יש רק שני ימים טובים: פסח וסוכות.

דיון: מה עם שבועות?

דובר 2: האם עשיתי עוד יום טוב? שבועות, אבל שבועות...

דובר 1: כן, חושב אני על שבועות. הוא מסביר. מה עם שבועות? מה מחליט מתי שבועות? פסח. שבועות תלוי בפסח.

חידוש: המקור של דוחה שבת — לא המצווה, אלא "במועדם"

אבל הרמב"ם אמר שמצוות עשה של **"הראשון הוא לכם לחדשי השנה"**, לא המצווה דוחה שבת, שהעדים יכולים ללכת בגלל המצווה של אולי כי המצווה תלויה ביד בית דין. זו לא המצווה. גם חשבתי שלעדים יש חלק במצווה, המצווה היא על בית דין. אבל כאן נראה שהסיבה למה זה דוחה שבת היא כי בזה תלוי כל יום טוב של כלל ישראל. אז זה באמת רק כשזה יום טוב של כלל ישראל.

הרמב"ן גם בפרק א' הביא את הפסוק של **"אשר תקראו אותם"**. נראה שהמצווה של ראש חודש, מה יצא יותר מתי ראש חודש? יש לך מצווה של ראש חודש, שיביאו מצווה של ראש חודש, אבל הנקודה של ראש חודש היא לדעת מתי יום טוב. אם לומדים את זה מ**"אשר תקראו אותם"**, אבל אם אומרים ש**"החודש הזה לכם"** עצמו הוא מצווה...

למה קידוש החדש דוחה שבת? — הסיבה של כלל ישראל

דובר 1: יש רק שני ימים טובים, פסח וסוכות. האם חסר עוד יום טוב? שבועות, אבל שבועות... כן, חושב אני על שבועות. הוא מסביר. מה עם שבועות? מה מחליט מתי שבועות? פסח. שבועות תלוי בפסח.

אבל אני אומר, הרמב"ם אמר שמצוות עשה של **"הראשון הוא לכם לחדשי השנה"**, לא המצווה דוחה שבת, שהעדים יכולים ללכת בגלל המצווה של

דובר 1: אומר הרמב"ם, הלאה אומר הוא, יש עוד חידוש גדול יותר. מה קורה כשהלבנה הייתה יפה וכולם יכלו לראות אותה? ממילא יכול להיות שהרבה אנשים ראו אותה.

אומר הרמב"ם, "אפילו ראוהו גדול ונראה לכל" — כולם יכלו לראות את הלבנה, "לא יאמרו" — לא יחשבו העדים לעצמם, "כשם שראינוהו, ראוהו אחרים" — בדיוק כמו שאנחנו ראינו אותה, אחרים ראו אותה, למה צריך לחלל שבת? לא אומרים כך, כי אולי מסיבה כלשהי אתה כן העדות הנכונה. "אלא כל שיראה החודש וראוי להעיד, ובינו ובין המקום שקבוע בו בית דין לילה ויום או פחות, מצוה עליו לחלל את השבת ולילך ולהעיד."

הלכה ה: מקבלין עדות החודש כל יום שלשים — המעשה של נתקלקלו בשיר

דובר 1: עכשיו הולכים ללמוד על דבר חדש, גם מתי מקבלין עדות. יש גם סתירה עם דברים קודמים. כן, כן, כן, זה מעניין. אז כך, הייתם כבר, לפעמים הרמב"ם, יכול להיות שה, שה, והוא לא אומר זאת קודם, כי זה גם רק בזמן שבית המקדש קיים, שכאן הבעיה של נתקלקלו בשיר. הוא הולך על זה בפירוש, נראה. נראה. בואו נהפוך.

פעם היו זמנים, צריך לדעת מה היה פעם אצל יהודים. פעם היה כך, אם מקבלין עדות החודש כל יום שלשים, זאת אומרת דבר טוב. עדות החודש נפקא מינה רק ביום השלושים. מה שאנחנו תופסים בכל ההלכות האלה, אז כל, אחד ושלושים זה ממילא ראש חודש. אז כל הנפקא מינה, אם מגיע השלושים, אז כבר אז קידוש החודש.

היו מקבלין עדות כל היום עד השקיעה, אני לא יודע עד צאת הכוכבים, אני לא יודע עד מתי, עד שנעשה לילה, כדי שיוכלו לעשות היום ראש חודש, אומרים לי קידוש.

עכשיו, פעם היה מעשה כזה. "פעם אחת", פעם אחת היה מעשה: "שתי העדים מלבוא עד בין הערבים". זאת אומרת, נראה נורמלי, העדים מספרים הרי שהיה אתמול בלילה, נכון? בליל שלוש, נכון? הלבנה רואים הרי בלילה, לא בבוקר. אז בדרך כלל, העדים היו באים בבוקר. כמה זמן צריך לבוא? אפילו באו מקצת מהמרחק, אבל זה לא רחוק מדי.

כתוב הרי, כן, צריך ללמוד, כתוב כבר מהלך לילה ויום, אבל מהלך לילה ויום לא פירושו ממש עשרים וארבע שעות, כי אתה מגיע כבר רק הלילה הבא. זה אומר עד שמגיעים למחרת בבוקר איפשהו. אז זה היה לכאורה הסדר הנורמלי, היו באים בדרך כלל העדים. אחר הצהריים עוד, נניח.

אבל פעם אחת קרה כך: העדים איחרו, הם באו עד בין הערבים, עד שכבר היה זמן התמיד, התמיד של בין הערבים. "ונתקלקלו במקדש" נתקלקלו, "ולא ידעו מה יעשו", לא ידעו מה לעשות. הכהנים היו נתקלקלו, לא פירושו שהתקלקלו, פירושו שנסתפקו. מה הם רוצים לעשות? אם יעשו עולה שלא בין הערבים, אומר הספק להקריב את הקרבן עוד שלא בין הערבים.

למה זו הבעיה? שמא יבואו עדים, אולי יבואו אולי עדים אחרי שקרבן התמיד כבר הוקרב, ואי אפשר להקריב קרבן אחר אחרי תמיד שלא בין הערבים. כן, יש הרי דין שכל הקרבנות כולם. אז לא מותר להקריב, לא מותר, שבדיעבד גם לא. בדיעבד גם לא.

ביום שצריך יותר קרבנות, דוחים את התמיד שלא בין הערבים למאוחר יותר, כמו ערב פסח. אז רצו לדעת שידחו קצת.

דובר 2:

להיפך, עושים זאת מוקדם יותר.

דובר 1:

But anyway, מאוחר יותר, אולי לא חיינ.

דובר 2:

והיות שקרבן המוסף חשוב יותר משבת, כי רואים שהוא מחלל שבת עבור הכהנים, אז הוא גם מחלל שבת עבור העד.

דובר 1: אני מבין, אתה מתכוון לומר כביכול, אני רוצה לדעת האם זה דין חדש שקידוש החודש דוחה שבת, או להקריב את המוסף בזמנו דוחה שבת. צריך לעשות כל מה שאפשר לעשות כדי לעשות זאת, ולהיות בטוחים שזה ראש חודש.

קשה לומר שקרבן המוסף גורם לדחיית השבת, כי זה יהיה משהו כמו מכשירים, איזה מכשיר רחוק לקרבן המוסף. זה אפילו לא מכשיר, זה יותר הקביעות של החודש. אבל רק כשהקביעות של החודש היא מספיק חשובה.

דובר 2: לא, זה קובע למען, למען, למען שזה ראש חודש. יש כאן נפקא מינה. אני מתכוון, אם יש מוסף יום טוב חודש, יאללה, יבוא, זה לא מספיק חשוב. אבל מוסף, או הדבר שעושה שזה ראש חודש, הוא חשוב.

דובר 1: אני רוצה להגיד לך, חשוב שיהיה ראש חודש. שראש חודש יקרה הוא דבר חשוב. המוסף של ראש חודש, העבודה של ראש חודש.

דובר 2: זאת אומרת, שקרבן המוסף דוחה שבת הוא יותר כמו סימן שתדע שהחודש הוא החודש החשוב, ממילא יהיה גם דוחה עבור העדים.

הלכה ג: מזכים, עד אחד, וספק

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, אומר הרמב"ם, חילול השבת שדוחה שבת אינו פשוט מוגבל שרק העדים רשאים. אומר הוא, "כשם שמחללין העדים שראו את החודש את השבת", שהרי למדו קודם, הייתה תקנה ששולחים עם העדים גם את המזכים, שאומרים שהם זכאים, שהם יהודים טובים, הם גם רשאים לבוא, "אם לא היו בית דין מכירין את הרואים".

מעניין, כי זה הרי עוד רק דין דרבנן, כן? מעיקר הדין לא צריך שום... מעשה לא יוכל להיות בשבת, כן?

"ואפילו אם היה זה שמעיד אותם לבית דין עד אחד", שלכאורה אינו מספיק, יצטרכו עוד עד, אבל "הרי זה הולך ומחלל שבת מספק שמא ימצא אחר ויצטרף עמו". אולי יהיה שם, יצא בדיוק עוד אחד שמכיר אותו, יצטרף אליו...

ואתו דבר גם עד אחד שראה את הירח מאותה סיבה. אבל זה עוד חידוש גדול יותר, אפילו זה שיכול להעיד עליהם. עומדים כל הזמן עדים, לא יודעים באמת. אה, עומד כן הוא עד? כן, אני לא יודע.

הלכה ד: חולה, חמור, כלי זיין, מזונות

דובר 1: זה הרמב"ם: "היה עד שראה את החודש בליל שבת חולה" — אם הוא חולה והוא לא יכול ללכת לבד, "מרכיבין אותו על החמור" — רשאים להביא לו מישוה שיהיה בעל עגלה שלו. וזה איסור להרכיב חמור, רוכבים על חמור. אבל העיקר כאן הוא... "מרכיבין אותו על החמור", לא אנשים אחרים, האדם עצמו.

אבל אם הוא חולה, יצטרך כנראה עוד מישוה שיהנה את החמור. גם זה יהיה מותר, כמו שמותר... אה, "מרכיבין אותו", זו הטענה. "מרכיבין אותו" פירושו הוא עצמו יושב על החמור. הוא יושב על החמור, אבל לוקחים מישוה. אם מובילים את החמור זו השאלה של...

"אפילו במיטה", אפילו סוחרים את מיטתו, שזה כבר... הוצאה. יש לנו עוד אנשים, הוצאה. זה לא הוצאה, כי חי נושא את עצמו פטור. But anyway, כן? מעניין. כן. אבל אולי מדרבנן אסור, והחידוש הוא שמותר. כן. לא ברור.

"ואם יש לו מארב בדרך" — אם חוששים שיש בדרך ליסטים מזוינים, וואטאווער שודדים, "לוקחין העדים בידם כלי זיין" — רשאים לקחת כלי זיין. "ואם היתה דרך רחוקה" — רשאים גם לקחת מזונות לאכול.

מכאן לומדים הלכה חשובה, שאם אדם הולך בדרך מסוכנת, יקח אקדה. סתם, אני מתכוון כבר. אם זה עובד.

הלכה ד (המשך): אפילו ראוהו גדול ונראה לכל

בעצם אומרים "מקדש ישראל וראשי חדשים", כן, מקדש. בוודאי זה יום קדוש. רוצה לדעת מה הנפקא מינה? הוא אומר שיכול להיות שזה אומר ראש השנה, כי אז צריך להיזהר מאיסור מלאכה. אז יש צד, כך מביא הוא מאחד, זה לתרגם עין קדש.

הרמב"ן אומר אבל לא שזה מדבר על ראש השנה, ומשמע שהרמב"ן מדבר על כל ראש חודש. אני זוכר שדיברנו על זה פעם, ולמדנו במלמד הקודם באריכות, שהשאלה היא מה היו עושים אז.

זאת אומרת, היו מתחילים מיד לנהוג כל חודש ביום שלוש קדושת ראש חודש? ספק. כן, כי יכול הרי לבוא מאוחר יותר עד. זו איזו השאלה. הרמב"ן נראה שכן, תמיד נהגו קדש. זה לא עם המוסף. מוסף עושים אולי רק בוודאי, אבל החומרות... כן, וואטאווער, אני לא יודע מה עוד.

עכשיו, החשש הוא הרי רק כשזה באמת בבית המקדש, שאפשר להתבלבל עם הקרבן. היום אין הבעיה הזו.

אז מאז חורבן בית המקדש תיקן "תיקן רבי יוחנן בן זכאי ובית דינו", שפירושו הם היו בבית דין בזמן חורבן בית המקדש, "שהוא מקבל עדות החודש כל היום כולו", היו מקבלים כל היום. מה פירושו, בבית דינו היה פתוח עד הלילה. "אפילו באו עדים ביום שלוש ביום שמוע לשית קמא, מקבל מעדותא, מקדש יום שלוש".

זו ההלכה של תקנה שעשו שלא יתבלבלו.

הלכה ז – סעודת עיבור החודש

דובר 2:

עכשיו הולכים ללמוד על משהו מיוחד שנקרא סעודת עיבור החודש. זאת אומרת, כשמקדשים את החודש ביום השלושים, יש איזה מעמד קידוש החודש. על זה לא מדברים.

עכשיו מדברים כך: "כשהוא מעברין בית דין את החודש", כשהחודש נעשה חודש מלא או מעובר. למה? אה, "מן שלא באו עדים כל יום שלוש", עוד לא היו שום עדים כל יום שלוש. מילא יוצא שהכרחי מחר...

מעניין הוא קורא לזה מעברין בית דין את החודש. זה לא מעברין בית דין, זה קידוש שמם, זה נעשה אוטומטית. אוקיי. הם אומרים, הוא לא אומר מקדשו, לכן אומר הוא מעברין ולא מקדשו.

דובר 1:

יכול להיות מעברין עם האמירה שהעדים יהיו שקטים.

דובר 2:

לא, נניח לא באו עדים בכלל.

דובר 1:

או אם אין עדים, כי אני אומר שהרבה פעמים יש כשהם השתיקו בפועל את העדים.

דובר 2:

כן, אבל זה לא מדבר על זה. להיפך, החידוש הוא, אני מתכוון שהסעודה באה במקום קידוש החודש. כך הוא אומר, הסעודה היא לפרסם שהיום ראש חודש.

כי בדרך כלל כשזה ל' עושים קידוש החודש, וזה עושה את הפרסום. אבל כשזה ל"א לא יכולים לעשות קידוש החודש, כי לא צריך שזה כבר קדושת שמם, עושים במקום זה סעודה.

אז בעיקרון, זו סעודת ראש חודש. כשזו סעודת ראש חודש, יש סעודת ראש חודש, אולי קצת סוג אחר של סעודת ראש חודש. זו לא סעודה מיוחדת לעניין עיבור.

פרטי הסעודה

דובר 2:

לא, בדרך כלל עושים תשע וחצי, ערב קרבן פסח הוא יוצא מן הכלל, עושים אותו אחר כך, כך אני זוכר.

אבל נורמלי היו שוחטים אותו בשמונה וחצי, כמו שכתוב בתמיד ובפסחים, וצריך לדעת האם להקריב עכשיו, לחכות, אולי יבוא עד, ויצטרכו להקריב את קרבן המוסף קודם. אז זה לא ידעו.

אז מה היה? מה הבעיה? לא יודעים, לא יודעים. מה עושים כשיש ספק? מה זו בעיה גדולה?

דובר 1:

לא, זה לא.

דובר 2:

והגמרא כתוב נתקלקלו הלויים בשיר. הרמב"ם שינה משהו וכתב שלא ידעו אם להביא את התמיד של בין הערבים. מעניין.

בקיצור, הייתה מבוכה, איזו בלבול בבית המקדש. זה לא דרך. בית המקדש צריך להיות ברור.

עמד בית הדין, התקין בית הדין, התקנה היא שעושים תקנה שלא מקבלין עדות החודש אלא עד המנחה. מנחה פירושו מנחה קטנה?

דובר 1:

כך הוא אומר.

דובר 2:

אבל רק מקבלים עדות עד מנחה. אה, נראה שאז חיכו, חיכו עד מאוחר, נעשה כבר מאוחר מדי להקריב תמיד, נעשית בעיה.

עשו תקנה שלא מקבלים את העדים אלא עד זמן מנחה, כדי שאם יבואו עדים, שיהא שהות ביום להקריב מוספין ותמיד של בין הערבים, ויתקיים.

זה לוקח מסוים, זה לוקח קצת זמן, אני לא יודע, חצי שעה, שעה, אני לא יודע כמה זמן זה לוקח, אני מתכוון בדרך כלל לוקח שעה, כך יוצא בפסחים. זה לוקח זמן, זה כל סדר העבודה.

אז היו צריכים לעשות תקנה שאם יבואו עדים מאוחר יותר, לא ישמעו אותם. זאת אומרת, בטוח לא יהיה היום ראש חודש, ממילא אפשר להקריב בשקט את קרבן התמיד של בין הערבים, לא צריך להיות אבוד.

הלכה ו – כשעדים באים אחרי מנחה

דובר 2:

ואם, אז מילא מה עושים? "ואם לא באו עדים עד המנחה, מקריבין תמיד של בין הערבים".

"ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה", אולי אומר הוא יבואו כן מאוחר יותר עדים, מה עושים? הם לא מקבלים כביכול, אבל מה עושים? "נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש".

מנהגים שני ימים קודש. מה פירוש קודש? באיזה עניין? לא הקריבו שום תמיד, אה, שום מוסף. אז מה פירוש קודש? לא יודע. ו... מה אומרים יעלה ויבוא? אבל זה יום קדוש, נוי? קודש? שמעתם את המילה קודש? מקראי קודש? לא כתוב במקראי קודש? אני לא יודע.

אוקיי, אבל על כל פנים בטוח, אולי קודש פירושו לשון מקדש? מקדשין את החודש, לא קודש. אבל זה לא, לא קידשו הרי את החודש. שלא מקבלין.

"ומקריבין מוסף למחר, ושלא היו מקדשין אותו". לא, "שלא היו מקדשין אותו". לא יכול לתרגם את זה. קודש פירושו לפי זה הלכות ראש חודש. אומרים יעלה ויבוא, אני לא יודע מה עושים ראש חודש.

"ומקריבין מוסף למחר, ושלא היו מקדשין אותו אחר מנחה". אומר הוא, את המוסף עשו רק מחר. אבל מה פירוש נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש? לא מבין ברור. כאילו זה ראש חודש, ומה עושים? I don't understand. הוא לא אומר אפילו מה הטענה.

בית דין מקדשין את החודש. אז איך היו מודיעים למי שגרים רחוק?
נראה שבירושלים כולם היו מעודכנים במה שקורה במרכז. אה, זה שומעים,
מגיעות החדשות לבית המדרש. אבל מה עשו?

היו מסיקין מסויות בראשי ההרים, היו מדליקים אש, לפידים, על ראשי
ההרים, **כדי שידעו הרחוקים,** כדי שאנשים שגרים רחוק יראו שעל ראשי
ההרים יש אש.

הלכה ח — משקלקלו הכותים: ממשואות לשלוחים

דובר 1: אז מתי? או השלושים או האחד ושלושים? זה כבר לא מסתבר, כי
כבר ידעו שזה חייב להיות. לכאורה, לכאורה, זו הנקודה. אם קידשו... הוא
אומר שאפשר לקדש ביום. אז בכל פעם שראו לפידים בליל ל"א, ידעו שזה
כבר היה אתמול. כך צריך להיות.

אבל מה קורה **משקלקלו הכותים?** כותים היו קבוצה בארץ ישראל, כותים,
שהפכו לחלק מכלל ישראל, אבל הם חילקו צרות. הנקראים שומרונים היום,
כן, והיה להם טריק כזה שהם תיקנו את העולם, **שהיו משיאין משואות**
כדי להטעות את העם. גם בחודשים, כשלא קבעו את השלושים, שאז לא
היו עושים בליל ל"א שום אש, הם הדליקו אש כדי להטעות את העם,
שהעולם יחשוב שהיה ראש חודש ל', ולבלבל את העולם, ושיחגגו למשל
פסח יום מוקדם יותר.

דובר 2: [[#2]]

דובר 1: **התקינו,** מה עשו החכמים עם זה, הם תיקנו **שיהיו שלוחים**
יוצאים ומודיעים לרבים, שלא יהיה יותר באופן של הדלקת אש, אלא יהיו
שלוחים מיוחדים. שם אי אפשר להטעות, כי ידעו מי הוא שליח בית דין,
והם יודיעו לעולם מתי היה ראש חודש.

דיון: הצדוקים והכותים — שני סוגי טריקים

דובר 1: זה מעניין, רואים קודם היו הצדוקים שעשו את הטריקים שלהם,
וכאן הכותים. אני לא אומר שהצדוקים היו כת מבין היהודים, הם התחילו
מצדוק וביתוס, הם היו תנאים. הם השתמשו בטריקים כאלה עם עדים, הם
ידעו איך להטעות עדים. הכותים היו יותר כנופיית בנדיטים, הם עשו יותר
מעשה מרד, הם היו יותר מטעים, הם עמדו על הר, הדליקו אש, זה מעשה גס
יותר שהם עשו.

דובר 2: אה, כי הצדוקים בעצם סברו שצריך לקדש את החודש. הכותים לא
אכפת להם, זה סתם לערער על בית הדין, הם לא הטעו את בית הדין, הם
הטעו את העולם.

דובר 1: אה, יפה מאוד. אבל יכול להיות סתם מלחמה, איזו מחלוקת, הם
בלבלו, אני לא יודע.

שלוחים אינם מחללים שבת

דובר 1: בכל מקרה, אומר הרמב"ם, **בשלוחים אלו...**

דובר 2: כן, אבל השלוחים... צריך לסמוך על אדם, אפשר לסמוך. נכון,
השלוחים הם מאוד חשובים, שלכבוד השלוחים אנשים במרחקים ידעו מתי
לחגוג יום טוב. תחשוב שהם גם יכולים לחלל שבת, כדי שיהיה יום טוב.

דובר 1: אה, יפה מאוד. אומר הרמב"ם, למה בעצם לא? **"שלוחים אלו אין**
מחללים לו את יום טוב, ואין צריך לומר שבת." למה? **"שאינ מחללים**
את השבת לקיימו", כי כאן כבר היה יום טוב נקבע, כבר קבעו. נו, אז מה?
כאן זה דבר מעשי שהאנשים, המרחקים, ידעו. זה לא חילול כדי לקיים את
מצוות יום טוב, כי לקדשו.

מעניין. הוא יקבע כשזה באמת יהיה יום טוב זה... זה הרבה יותר דבר יסודי,
לקבוע מתי יהיה יום טוב. זה כבר יותר דבר מעשי, שאנשים ידעו. עד כאן
לא אומרים שצריך... כן.

דובר 2: [[#3]]

הלכה ט — על אילו ששה חודשים יוצאים שלוחים

דובר 1: עכשיו, לא על כל חודש היו השלוחים נוסעים, אלא... אומר
הרמב"ם, **"על ששה חדשים היו שלוחים יוצאים."** ששה חודשים בשנה

ומה היו עושים? **"היו עולין למקום מוכן"**, היו הולכים למקום מוכן, מקום
מסוים שהיה עשוי לכך. מקום גבוה.

דובר 1:

כן, זה הפשט, זה היה מפורסם. ירושלים, ליד... אני לא יודע.

דובר 2:

הוא אומר, אני לא יודע למה, זה הרי כתוב, אבל אומרים מקום מוכן, רב
באמת מסיבה? אני בא כאן למסיבה יפה, אני בא הרי למקום גבוה יפה.
"ועושין לו סעודה ביום אחד לשלושים חודש". הוא עשה סעודה.

זמן הסעודה

דובר 2:

ומתי עשה את הסעודה? אה, הוא אומר כך, **"ואין עולין לשם בלילה"**, לא
הולכים בלילה כשמיד בלילה, זאת אומרת תחילת לילה, **"אלא בנשף"**. מה
פירוש נשף? בלילה, לא? הוא אומר **"בנשף קודם עלות השמש"**. הוא
אומר בנשף בערב יום. כשעוד לילה, סוף יום, קודם עלות השמש.

"ואין עולין לו פת דגן וקטניות". לא מחלקים שם בשר, אוכלים רק פת
מקטניות. מה שאתה אומר אוכלים לחם עם חומוס? אני לא יודע.

דיון: זמן הסעודה והטעם

דובר 1:

מה עושים אז? יש כאן יד הרמ"ה. זה דבר מעניין היד הרמ"ה. כי לא צריך
הרי... הסיבה היא שלא ישתו בשר ויין כדי שלא ישתכרו. למה? דבר מוזר,
כי לא צריך להיות מעיין בעיבור החודש נעשה מאליו. לא יודעים? זה הרי
לפני התפילה. איך מותר לאכול לפני התפילה?

דובר 2:

"ואוכלין בית הסעודה". בלילה עוד, בלילה מותר עוד. קודם עלות השמש.

דובר 1:

לא, ר' אלעזר אומר שעולים בלילה, ואוכלין בבית הסעודה. אוכלים אוכלים
כשזה זמן הסעודה, אולי בינתיים מתפללים גם. העיקר, מתכוננים כבר
לסעודה. אבל לפני כן מתפללים, לא יכול להיות בחור של מסירה, צריך
להיות מניין להתפלל.

דובר 2:

לא, מסירה זה בוודאי לסעודה. שיהיה פרשת. **בזהו סעודת מצוה שלא**
יתברך חודש האמורא בכל מקום.

בהרבה מקומות שמעת על סעודת מצוה, אני שמעתי רק מהרמב"ם, תמיד
הוא עושה את זה. הרבה פעמים, יוצא שני דפי גמרא שמדברים על זה, אבל
כבר הרבה פעמים למדת גמרא. זה מעניין.

הולכים לעשות עלייה מוקדם ולא לעשות תשלום. זה מצב. זה המצב היום.
לכל מצב יש את דרכיו. בסקולן רבי עושה מוצאי שבת קומפטר לילית. זה
וזה עושה... לא כולם שכחו.

יכול להיות, צריך לעלות למקום גבוה, כי צופים בזריחה, כי לא אוכלים את
הסעודה לפני כן, וכשזה עובר, כשזה זמן סעודה. אוקיי. זה לא ברור. אוקיי.
עד כאן הפרסום שעושים עם סעודת עיבור החודש.

הלכה ח — פרסום ראש חודש דרך משואות

דובר 2:

עכשיו הולכים לדבר על סוג נוסף, כלומר, החלק האחרון של הפרק מדבר
איך העולם מגלה שהיום הוא ראש חודש. המרחקים.

יש גם כאן הרבה היסטוריה, כבר בראשונה השלישית, נכון? היה בראשונה
מקבלים מכולם, היה בראשונה היו מקבלים כל היום, ועכשיו יש בראשונה
היו מודיעים עם האש.

אז כך, בראשונה, אומר הרמב"ם, **כשהיו בית דין מקדשין את החודש.**
דווקא בראש השנה, בראשונה. בראשונה בימים הטובים הישנים, **כשהיו**

דובר 2: [[#4]]**הלכה י — מתי יוצאים השלוחים**

דובר 1: אומר הרמב"ם, מתי נוסעים השלוחים? כן, אומר הרמב"ם, השלוחים לא יוצאים כשהם יודעים בערך שהולכים לקדש. הם צריכים לצאת כשזה כבר קבוע, כשבית דין כבר קידש. אילו? **שליחי ניסן ושליחי תשרי**. אה, **אין יוצאין אלא ביום ראש חודש אחר שתעלה השמש**, כי בית דין לא קידש את החודש בלילה, הם היו צריכים לצאת ביום השלושים, האחד ושלושים בבוקר, **אחר שתעלה השמש, עד שישמעו מפי בית דין "מקודש"**. הם היו צריכים לשמוע את המילה מפי בית דין "מקודש".

המקרה היחיד שבית דין עדיין קידש ביום השלושים היה **אם קידשו בית דין בסוף יום תשעה ועשרים, כמו שאמרנו**, שעוד לפני שיצאו הכוכבים, סוף יום כ"ט, אם כבר ראו את הלבנה החדשה, אז כבר השלוחים יכלו לצאת לדרך מיד אחר כך, והם כבר יכלו להודיע לעולם מוקדם יותר, **כמו שאמרנו, ששמעו מפי בית דין "מקודש" והם יוצאים בערב**.

אבל שליחי שאר ששת החודשים, שלוחי שאר ששת החודשים, לא שזה לא כל כך חשוב, זה פחות חשוב, הם כן יכולים לצאת **מבערב אחר שנראה הירח, אף על פי שעדיין לא קידשו בית דין את החודש**, הם כן יכלו לצאת עוד לפני שבית דין אמר את המילה "מקודש", **הואיל ונראה החודש**, שיודעים שבית דין יעשה את זה, יכולים הם כבר לצאת, **שהרי על למחר בוודאי מקדשין אותו בית דין**.

דיון: למה ניסן ותשרי שונים?

דובר 2: למה לא ניסן ותשרי? מה ההבדל שוב? זה יותר חשוב, צריך לדעת יותר מוקדם, כמו שאתה אומר.

דובר 1: אה, הוא אומר, זה תשרי, אתה יכול ממש לטעות, אתה יכול תמיד להיות ש... ואם כך הוא יעשה יום כיפור ביום הלא נכון. אם יעשו יום לא נכון חנוכה, זה לא סוף העולם, נאכל יום נוסף סופגניות. זה נענתה קושיית בית יוסף על אותה שנה.

אבל בניסן ותשרי זה יותר נוגע, היו מקפידים רק לצאת כשזה כבר מקודש. זה לא דין כאילו לפני כן אין לשלוחים את הזכות כי זה עדיין לא אמת. זה דבר מעשי. אם היו יודעים בוודאי שהם הולכים, אין שאלה, אבל לא יודעים שום דבר בוודאי.

דובר 2: [[#5]]**הלכה יא — יום טוב שני מספק**

דובר 1: אומר כאן הרמב"ם הלכה מעניינת. כאן איך מתחיל להיות ההבדל בין מתי זה יום אחד יום טוב, ומה שאנחנו מכירים כיום טוב שני. היום זה נקרא יום טוב שני של גלויות, אבל כאן רואים יום טוב שני של מקומות רחוקים.

אומר הרמב"ם כך, **"כל מקום שהיו השלוחים מגיעים..."** המקומות שהיה מספיק קרוב והשלוחים הגיעו עוד לפני יום טוב, **"היו נוהגין באותו המקום יום טוב אחד ככתוב בתורה"**, הם עשו לפי הנכון, הם עשו את זה או יום מוקדם יותר או יום מאוחר יותר, אבל הם עשו את זה רק יום אחד. **"והמקומות הרחוקים שאין השלוחים מגיעים אליהם"**, ומקומות רחוקים שהשלוחים לא הגיעו, **"היו עושין שני ימים מפני הספק, לפי שאין יודעין את היום שקבעו בו בית דין ראש חודש איזה יום הוא"**, מאחר שהם לא ידעו, הם היו צריכים לעשות שני ימי יום טוב.

אומר הוא, אז הוא מסביר. עכשיו יש דבר מעניין, זה פשוט. יש מקרה מעניין של מקומות שלפעמים כן מגיעים שלוחים ולפעמים לא.

הלכה יב — מקומות ששליחי ניסן מגיעים אבל שליחי תשרי לא

דובר 1: אומר הוא, עוד פרט בעניין שצריך לעשות לפעמים שני ימי יום טוב מספק. אומר הוא, **"יש מקומות שהיו מגיעים אליהם שליחי ניסן, ולא היו מגיעים אליהם שליחי תשרי"**, זה לקח יותר זמן, אני יודע, חורף, קיץ, או סיבות. **"מן הדין היה שיעשו פסח יום טוב אחד"**, פסח כן הגיעו שלוחים. נניח מקומות רחוקים, אבל כי פסח כן השלוחים הגיעו בזמן.

יצא, והיה חשוב מספיק ששלוחים יצאו להודיע. כלומר, כל שאר הימים זה לא נוגע, כי ראש חודש יש כבר, סתם הלל אמרו בכל מקרה, או השלושים, אולי רק השלושים האחד, או שניהם. וזה גם לא נוגע, כי העדים לא הגיעו כך. המקומות הקרובים ידעו, הרחוקים לוקח יותר זמן מזה.

מתי כן, ששה חודשים נוגע. **על ניסן**, שידעו מתי לעשות פסח.

דובר 2: שבועות אתה אומר שזה לא נוגע, כי 49 ימים אחרי פסח זה שבועות, אוטומטית. אז מתי הבא?

דובר 1: כי **אב מפני התענית**, אב, חודש אב, צריך לדעת מתי תשעה באב. כי **אלול מפני ראש השנה**.

דובר 2: זה גם כבר לא נוגע, כי ראש השנה עצמו כבר חגגו כנראה גם את השלושים ואת האחד ושלושים.

הטעם לשלוחי אלול

דובר 1: אומר הרמב"ם, אלא **כדי שישבו מצפים יום שלשים לאלול**, שידעו מתי היום השלושים באלול. סליחה, לא תשרי, אני מתכוון, יצאו אלול, שידעו מתי יהיה ראש השנה שלושים יום.

דובר 2: נכון, למרות שזה לא עוזר, עדיין צריך לדעת אם אלול מעובר או לא. נכון?

דובר 1: אומר הוא, מה הפשט? שלוחי אלול עושים שישבו ויחכו מתי שלושים יום מאלול, וידעו, כלומר, ידעו מתי היום השלושים. ואז, **אם נודע להם...**

דובר 2: זה שהעדים באים בוודאי ביום שלושים? לא, הם באים איפשהו באלול. אין הבדל.

דובר 1: יפה מאוד, אבל זה לא עוזר, צריך עדיין לדעת מתי ראש השנה ומתי תשרי.

דובר 2: אה, אה, נכון. זה עוזר רק לדעת את הספק.

דובר 1: אז **אם נודע להם שקידשו בית דין יום שלשים**, אם יודעים שבית דין קידש יום שלשים באלול, **נוהגים אותו יום קודש בלבד**. שוב, אם יודעים, הם יושבים ערב ראש השנה, ל' תשרי יושבים והם מחכים לראות מה קורה. אם יודעים שקידשו היום את החודש, הגיע שליח מהיום, אני לא יודע איך, זה מספיק מהר, אז היום ראש השנה, לא מחר.

ואם לא נודע להם, נוהגים יום שלשים קודש. יודעים שהיום היום השלושים, מחר היום האחד ושלושים, כן. **עד שיבואו להם שליחי תשרי**. אז ידעו מתי...

דובר 2: למה נעלמו שלוחי אלול אז? הוא אמר, כי אז לא יודע אפילו מתי היום השלושים.

דובר 1: אה, אז יתחיל, יהיה לו שלושה ימי ספק.

דובר 2: אאה, יפה מאוד.

שאר החודשים

דובר 1: אומר הוא הלאה, כי **תשרי**, תשרי באים השלוחים **מפני תקנת המועדות**, לדעת מתי לקבוע יום כיפור וסוכות. כי **כסלו**, בכסלו הם הולכים **מפני חנוכה**, שידעו מתי חנוכה. **ולאדר מפני הפורים**.

הרמב"ם מונה כאן הכל משנת בית המקדש ואילך. כלומר כשכבר היה תשעה באב, כשכבר היו החגים המאוחרים. כן, זו המשנה. הרמב"ם, **בזמן שבית המקדש קיים**, עוד אחד. **יוצאים**, לא עוד אחד, הוא מחליף לי, אין את אב. אבל אז היה בית המקדש שני, אולי כבר חגגו תשעה באב. הגמרא מדברת כבר על זה. אוקיי. **יוצאים על אדר מפני פסח קטן**, שהטמאים ידעו מתי פסח קטן ויחגגו יום טוב, יחגגו פסח. אוקיי.

הוא לא מביא על תענית. יכול להיות שבבית שני גם היו צריכים לדעת מתי תשעה באב, אם היה זמן שלא היה שלום היו צריכים לצום בבית שני גם. אז יש דרך. לא היה שלום, אבל לא, בכל מקרה. אבל אתה צודק שה... אוקיי, חנוכה, פורים, זה הכל כבר היה. אוקיי.

עכשיו, מה זה... כן, בואו נסיים. מה כבר נשאר עד הסוף? למה לא? עוד עשר הכל.

מי הם השלוחים? מה הדין של השלוחים?

אומר הרמב"ם, לשלוחים אין דין עדים, זה משהו אחר מעדים. "אין שלוחין ליותר משנים, אלא אפילו עד אחד נאמן".

אומר הרמב"ם, "ולא שליח בלבד", אפילו לא צריך שיהיה שליח ספציפי של בית דין, "אלא אפילו תגר משאר העם", סוחר שמסתובב במקומות הרחוקים, "שבא בדרכו" – אה, כי סוחרים נוסעים, כמו שאנחנו לומדים הרבה פעמים, נכון? כן, "שיירות מצויות", סוחרים. "ואמר: אני שמעתי מבית דין שקידשו את החדש ביום פלוני, הרי זה נאמן".

טעם הדין: דבר העשוי להגלותו

ומתקנת המועדות, למה נקרא זה מתקנת המועדות? מה הלשון "מתקנת"? אני חושב שזה אומר משהו כזה, מסדרים את... כן, תמיד חשבתי שמתקנים משהו. לא מתקנים כלום, זה אומר שאומרים, בונים את הסוכה באותו יום.

אומר הרמב"ם, למה? "שדבר זה עשוי להגלותו". בסוף יתגלה שזה אמת. בסופו של דבר אנשים יבואו ויאמרו, ודבר כזה "עד אחד כשר נאמן עליו". משהו שעתיד להתגלות בסוף, עד אחד כשר נאמן. כי יש "עבידא לגלוי", העולם יכול לדעת זאת.

דיון: למה הכותים לא עשו בעיות כאן?

מעניין, למה הם לא... אבל הרי כאן היה פחד מהכותים. נראה שהכותים היו טובים רק לעשות בעיות במאוחר...

דובר 2: לא, עד אחד מתכוון הוא אומר "עד אחד כשר". צריך לדעת שהוא לא כותי. כותי, רואים, הוא הולך עם תג של כותי.

דובר 1: לא, יהודי כשר. מדברים על יהודי כשר. לא מדברים שגוי בא. גוי לא נאמן. יהודי כשר הוא עד אחד נאמן כדבר שעשוי להגלותו. כן, אוקיי.

ואולי פקס היה גם טוב. אני לא יודע. אני לא רוצה לומר.

הלכה טו-טז: כשעדים באים מאוחר אחרי שביט דין עיבר

טוב, אומר הרמב"ם הלאה. עכשיו בא כאן הלכה שאני חושב שכדאי להזכיר, שכאן עד סוף הפרק מדובר על מעשה מופלא, והם יגידו מה כתוב. אני חושב שזה הרבה יותר קשה להבין מהחשבונות שנלמד בפרק ז' וכו'.

אומר הרמב"ם כן, זה קשור לזה. כן, כן. "בית דין שישבו כל שלשים ולא באו עדים" – לא באו עדים. מה עשו? "והשכימו בנשף". אני לא יודע, היום בארץ ישראל נשף קוראים למסיבה. אולי זה קשור למשהו? אני רואה שכל הזמן כשיש מסיבה של נשף, אני לא יודע. מסיבת צהריים כזו. בדרך כלל בנשף, הם עשו את הסעודות על חודש, כן? יפה מאוד. כי כמו שבועני מסיבה. נכון.

ואחר ארבעה חמשה ימים, אחרי ארבעה חמשה ימים, באו עדים רחוקים, אנשים מהמרחקים, והעידו שראו את החדש בזמנו בליל שלשים, אפילו באו בסוף החדש.

אוי, עכשיו יש צרה. אז, נראה שהצרה היא, כן, אתה מסכים? הצרה היא שזה בושה. בית דין כבר עשה מסיבה שלמה, הכריז שראש חודש הוא היום השלושים ואחד. בינתיים מגיעים אנשים, הם אומרים, אצלם בעיר ראו את הלבנה ביום השלושים. אז בית דין יצא חוזר, ובית דין לא יכול להיות חוזר. זה מאוד חשוב. אז יש עצה.

הנהיג: מאיימין ומטריחין

עושים כך: מאיימין עליהן בעיון גדול, מפחדים אותם היטב. ומטריחין אותן בשאלות, שואלים אותם כל מיני שאלות קטנות: איפה היתה הלבנה? האם היתה מול השמש? האם היתה לפנינו? האם היתה בכיוון ההוא? למעלה? למטה? כל השאלות שראינו? כפול, משולש. מבלבלים אותם. ומטריחין אותן בבדיקות, שואלים אותם, האם זה היה בטוח, עמדת על רגל אחת או על שתי רגליים? האם היה חושך או אור? אה, היה אור, והיה חושך. בקיצור, ומדקדקי בעדותן, מחפשים יותר מדי דקדוקים, כמו

למה גם סוכות שני ימים – כדי שלא לחלוק במועדות

וסוכות אז, הרמב"ם יסביר למה, לא סתם כמו שאמרתי חורף קיץ. יש סיבה למה פסח השלוחים תמיד יגיעו, ועל סוכות לא.

ביאור הרמב"ם: שליחי תשרי לא יכלו ללכת באחד בתשרי (ראש השנה) ולא בעשירי בו (יום כיפור). ממילא שני ימים שהם לא יכלו ללכת. ממילא יכלו לצאת מקומות שעל ניסן כן שלוחים יגיעו, ועל תשרי לא. יום אחד זה מרחק, כל יום אפשר ללכת כמות מסוימת.

אז היתה ההלכה היתה צריכה להיות עם שכל הישר, שפסח יהיה רק יום אחד וסוכות יהיה שני ימים. למה סוכות יהיה שני ימים? שהרי לא הגיעו אליהם שלוחים.

אבל החכמים אמרו כדי שלא לחלוק במועדות, כדי לא לעשות הבדל בין המועדות. לא יצא שפסח ש... והתורה עומדת על שניהם יום אחד, כן, ביום הראשון שבחור, וכו'. וכאן הולכים לעשות שינוי בתורה. זה לא יראה טוב. יום טוב אחד יהיה לו שני ימים, ויום טוב אחד יהיה לו יום אחד.

כדי שלא לחלוק במועדות, כדי לא לעשות הבדל בין המועדות, כן, זה העניין? מה הבעיה לחלוק במועדות?

דובר 2: כבר אמרת תורה?

דובר 1: זה פלוגתא, הוא אומר רק תמיהה. אוקיי.

כלל: אי אפשר לעשות יותר מדי חילוקים

בקיצור, אני צריך לזכור, אחד הכללים החשובים של יהדות הוא שאי אפשר לעשות יותר מדי חילוקים. הקדוש ברוך הוא יש אלף פרטים ודקדוקים, בכל דבר יש יותר מדי חילוקים, אבל זה לא יותר מדי. אסור לעשות תמיהה.

תקנת חכמים: אנשים יבלבלו את העולם. יום אחד ויום שני. עוד יותר, אני צריך לזכור פסח. כמה יהודים זוכרים ששביעי של פסח לא אומרים שהחיינו ביום טוב? אף אחד לא יודע, אמת? המשנה ברורה שואל, כל שנה שואלת אותי שוב אשתי, אם עושים שהחיינו שביעי של פסח. על שמיני עצרת אומרים כן, על שביעי של פסח לא. ללומדים זה אחרת, כי זה... אף אחד לא יודע.

בקיצור, על זה לא דבר כל כך חשוב, לא מסוכן. אבל הוא יעשה פסח יום אחד, ושני ימים, אף אחד לא יזכור, לא יעשו, או לא יעשו כאן כך, או לא יעשו כאן כך, זה יהיה בלבול. נכון.

אפילו עצרת – כדי שלא לחלוק

זו תקנת חכמים, שכל מקום שאין שלוחי תשרי מגיעין לו אותן שני ימים טובים. אפילו יום טוב של עצרת, אפילו פסח ואפילו יום טוב של עצרת.

החידוש של עצרת הוא שעצרת כמעט אף פעם לא שייך שיש ספק, כי זה חמישים יום אחרי פסח, ובזמן הזה יודע כל אחד מתי היה ראש חודש ניסן, שלושה חודשים אחורה כמעט. עם כל זה, כדי שלא לחלוק במועדות עושים יום טוב גם עצרת שני ימים.

שני ימי יום טוב אינם מעכבים לגור בחוץ לארץ

תרגום לעברית

אבל רואים גם מאוד ברור שאף אחד לא יעלה על דעתו לומר שמותר לגור רק בארץ ישראל, שם שאפשר לחוג יום טוב כמו שצריך להיות. למדנו בהלכות דעות מקומות שאסור ליהודי לגור בהם, שם שאין רופא, שם שאין תלמיד חכם, אבל עדיין, זה לא מעכב את מקום מגוריו של אדם. בא עונש, צריך לעשות שני ימים יום טוב. אולי יש שכר בזכות? אני לא יודע, יכול להיות שיש גם דין שארץ ישראל צריכה להיות מיושבת, כמו שראינו, אני לא יודע בהלכות עיר, שזו בוודאי מצווה.

אני רוצה אני רוצה אני רוצה גם כבר, כאן היתה לרמב"ם ראייה ברורה שזה לא עוד יום טוב. ולא בעשירי בו, מן השם יום כיפור. ממילא שני ימים שהם לא יכלו ללכת. ממילא יכלו לצאת מקומות שבניסן כן יגיעו שלוחים, ובתשרי. יום אחד הוא מרחק, כל יום אפשר ללכת כמות מסוימת. יפה מאוד.

הלכה יד: מי השלוחים – אפילו עד אחד נאמן

"שם, על מה הם חולקים, ואומרים לעולם אין מעברין את החדש לצורך, אלא כל זמן שבאו עדים מקדשין ואין מאיימין עליהם".

כלומר, הרמב"ם מביא שתי שיטות. יש מי שאומר שכשצריך, דוחים את העדים, בקיצור, לא עושים ראש חודש ביום השלושים. יש מי שאומרים, לא, אין דבר כזה, לא מעברים את החדש לצורך, החודש חייב ללכת עם הלבנה, יש עדים, חייבים לציית.

שלוש שיטות, לא שתיים — סמכות בית דין מול עדים

אפשר לומר יותר, יש שלושה דברים. זו סוגיא מאוד קשה, כי כמו שאמר, בסוף פרק ב' נראה שאם העדים לא באו בזמן לפני שנגמר היום השלושים, נעשה אוטומטית היום השלושים ואחד. כך נראה הרמב"ם בפרק ב', וכך הכל היה מסתדר לפי זה.

אבל כאן באות עוד שתי שיטות, שזה אם העדים, אולי אם העדים שותקים, העדים יודעים על זה שהיום השלושים ואחד נעשה, הם לא מתקשרים. אבל אם העדים נודניקים, הם באים והם צריכים לומר את דברם, אז בית דין לא יכול להתעלם מהם, או שאפשר לפסול אותם, או שצריך לקחת אותם ברצינות. אבל אם יוצא סיבה שהחודש הבא יצא שראש החודש יהיה לא היום הנכון בגלל זה, אז יש מחלוקת בגמרא האם כשאין שום ברירה האם צריך לציית לעדים או לא.

יותר טוב ישר, אני חושב שהשאלה היא כאילו כמה סמכות יש לבית דין מול העדים. ופרק ב' היה משמע שכל הסמכות נמצאת בבית דין, והעדים הם רק משהו כזה... פורמליות, שבית דין עושה זאת לפי עדים, אבל כאן נראה שלעדים יש כן כוח חזק, ובית דין לא יכול להתעלם מהם אם זה... יש הרבה לחקור על זה, אבל אני רוצה לסיים את הפרק. בואו נסיים.

הלכה יח — הכרעת הרמב"ם: "יראה לי"

אומר הרמב"ם, **יראה לי**, כפי שנראה לי, שאין מחלוקת החכמים בדבר זה, אפילו מי שאומר מה, שאפשר כן לבלבל ולא לציית לעדים, הוא רק בשאר החדשים חוץ מניסן ותשרי. אז יש זמן שאפשר כן לקדש את החדש למפרע, כי זה לא מסוכן. או בעדי ניסן ותשרי אחר שעברו הרגלים אחרי יום טוב, שכבר נעשה מה שנעשה, ועבר זמן הקרבנות, ממילא אפשר לעשות את יום טוב ביום הלא נכון. אז יש מי שאומרים שמה אם מאיימים ומשאירים את החודש כמו שהוא.

אבל אם באו עדים בניסן ותשרי קודם חצי החדש, כלומר אפשר עדיין להספיק שסוכות יהיה ביום הנכון, מקבלין אותם, אומר הרמב"ם, **לכתחילה לכל הדעות מקבלין אותם ואין מאיימין עליהם כלל, שאין מאיימין על העדים שראו בזמנו כדי לעברו.**

חידוש: מאיימין — בדיוק הפוך ממה שהיינו חושבים

הרמב"ם אומר, הוא סובר שהאיום הוא לא כשהעדים אומרים בבירור שהם ראו את החודש בזמן הנכון ואנחנו צריכים לעבר כי אנחנו מאיימים.

אבל מתי כן מאיימים? כשהעדים, אומר הוא, **כשנתקלקלה עדותן**, כשעדותם משהו לא בסדר, והרי הדבר נוטה שלא תתקיים העדות ויתעבר החדש, אז מאיימין עליהם כדי שתתקיים העדות ויתקדש החדש. בדיוק הפוך, מאיימים כשהעדים, כשמשוהו לא בסדר עם עדותם, אנחנו יודעים שצריך כן להיות ראש חודש היום, אז מאיימים שהם כן יגידו, שהם לא יחזרו בהם, שהם לא יתבלבלו.

וכן, אם באו עדים להזים את העדים שראו בזמנו וקדשו בית דין, ומה, והלאה, אנחנו יודעים שזה כן יוצא, הרי מאיימין על המזמין עד שלא תתקיים הזמה ויתקדש החדש בזמנו.

המפתח: החשבון של בית דין

צריך להכניס לשיחה הזו את השיחה של החשבון, נכון? זה לכאורה הסוד למצוא. הרמב"ם סובר שכמעט, כלומר, היו שיטות אחרות בכלל, רב סעדיה גאון סבר שתמיד עשו חשבון, בואו לא נכנס עכשיו. אבל הרמב"ם אמר קודם שבית דין יודע תמיד באמת מתי ראש חודש צריך להיות, נכון? הם יודעים מתי זה היה. נכון, הם יודעים.

אנשים שמחפשים שהכל יהיה פסול, אתה יודע, יש כל מיני שאלות. זה עושים.

ומשתדלין בית דין שלא יקדשו חודש זה, הואיל ויצא שמו מעובר. יש ענין, כמו שהסברת קודם, שאם בית דין קידש, כלומר ליל שלושים, אז לא מתחילה כל הבעיה, מקודש הוא מקודש. אבל על מעובר אין את הדין, כי בית דין לא אמר מעובר, זה רק יצא שמו. בוודאי, בית דין, כולם יודעים שבית דין עיבר את החדש, אבל אין דין אתם אפילו שוגגים על זה. ממילא, אם ידונו את העדים, זו תהיה בעיה.

אז מנסים לא, מבבלים אותם, זה כאילו שקר, קצת שקר. כלומר, בדרך כלל לא מחפשים, בית דין יודע מתי צריך להיות, בית דין לא מחפש בדרך כלל לפסול עדים. אבל כאן מחפשים לפסול אותם, ומבבלים אותם, ומפחידים אותם, עד... אם מצליחים.

כשלא מצליחים

מה אם לא מצליחים? **ואם עמדו העדים בעדותן**, הם עקשנים כך, הם קיבלו מכות, זה אמת, אמת היה הדבר הזה, כן? **וראו העדים אנשים ידועים ונבונים**, זה לא סתם אורחא ופרחא, הם אנשים ידועים, אנשים מבינים, הם לא נותנים לבלבל אותם, הם כבר למדו רמב"ם, הם כבר יודעים את הטריק. **ונחקרה העדות כראוי, אז מקדשין אותו, ומעברין לו את החדש מן המפורסם. והואיל ונראה עליך בלילה**, סופרים מהחודש מהיום השלושים. כך אומר הרמב"ם הקדוש.

וזה אומר שמשנים את כל החשבון, כלומר אם היה פסח אחרת, מה שיהיה. כן.

הלכה יז: מעברין את החדש לצורך

אומר הרמב"ם כך, **"ואם הוצרכו בית דין לעבר חדש זה בעיבור כשלא באו להם עדים"**, לפעמים יש צורך, זה לא מסתדר. מה זאת אומרת לא מסתדר? יש איזה חשבון שזה לא מסתדר? כך אני חושב. יש איזה חשבונות למה צריך... כן, הוא לא אומר למה, "אם הוצרכו". איזו סיבה רוצים שהחדש יהיה מעובר.

כלומר, אנחנו יודעים היטב שזה לא מעובר, אבל... אה, אני אומר שם בעמוד 76, תראה, שאם זה יכול להיות נאכל, כי זה ראש החודש הבא לא יסתדר. נלמד מאוחר יותר את החשבונות ונבין למה זה יוצא.

אז אז **"מניחין"**, כלומר אפילו יש עדים כשרים והכל כשר וישר, הכל. **"וזהו שאמרו מעברין את החדש לצורך"**. יש מושג כזה, הגמרא אומרת שיש "מעברין את החדש לצורך". והגמרא עומדת, חקירה על זה, בואו לא נזכור, אני לא זוכר אם כתוב שאפשר או שלא אפשר, כלומר על שנה מעברים לצורך, זה כתוב ברור. כלומר, זה לא בהכרח הולך עם החשבון, אם זה לא מסתדר אפשר לעבר את השנה.

אבל הרמב"ם לומד שגם את החודש אפשר לעבר לצורך, אבל מתי לצורך, לא אם העדים רק באו מאוחר, על זה אומר הרמב"ם שיש דבר כזה, "מעברין את החדש לצורך", ומותר להשאיר אפילו יש עדים, לא גורסים את העדים.

מחלוקת: יש מן החכמים הגדולים

אומר הרמב"ם, **"ויש מן החכמים הגדולים"**, יש מהחכמים הגדולים. מי הם? אתה יודע? מי הם החכמים גדולים? למי הוא מתכוון? בגמרא הוא מתכוון. מעניין. על מה הם חולקים?

"ואומר לעולם אין מעברין את החדש לצורך, הואיל ובאו עדים מקדשין ואין מהרהרין אחריהם". כלומר, הרמב"ם מביא שתי שיטות. יש מי שאומר שכשצריך, דוחים את העדים, בקיצור, לא עושים ראש חודש.

הלכה יז (המשך) — מחלוקת חכמים גדולים: האם מעברין את החדש לצורך?

דובר 1:

מי הם? אתה יודע? מי הם החכמים גדולים? למי הוא מתכוון? בגמרא הוא מתכוון. מעניין.

לראות האם יש חדשים ששניהם יכולים להיות.

דובר 2:

מה זה אופציה כזו?

דובר 1:

אמרתי, כי הראייה, יש כן חיוב שתהיה ראייה, אז יכול להיות שלפעמים יכול להיות לפי המציאות. בסוף פרק ב' היה משמע אפילו אם בית דין עצמו ראה זאת, עושים שתיקה מזה. לא יכול להיות שהעדים יכולים להיות רק חזקים יותר מהראייה שלהם עצמם. אני לא יודע. וזו קושיה. אני לא יודע את התירוץ.

אבל כך אני מבין לך באופן כללי.

זה עד כאן פרק ג'. נפלא.

אז אם מבינים כך, אז נעשה קצת יותר קל ההלכה, כי הרמב"ם מסתכל שבעצם יודעים. לפעמים העדים לא יודעים, זו הבעיה שלהם. צריך להתבלבל ושיגידו נכון. ועל זה מבין הרמב"ם שהפעם היחידה שלא, כבר עשו טעות חודש שלם, זה כבר מאוחר מדי. אוקיי, אז יש כבוד של בית דין, לפעמים אפשר לוותר על זה. אבל אחרת, הרמב"ם מאוד נוטה לצד שצריך כן לעשות את הזמן הנכון.

כלומר, מה שהרמב"ם אומר שאם העדים באים קודם, לפני יום טוב, צריך כן לקבל זאת, מדובר באופן שיודעים שהעדים צודקים.

דיון: סתירה בין סוף פרק ב' לפרק ג'

דובר 2:

כן, ומה היה בסוף פרק ב'?

דובר 1:

צריך לומר שאז הוא מדבר שיודעים שהם לא צודקים. אני לא יודע. אולי יש לפעמים ששניהם יכולים להיות. צריך ללמוד יותר טוב את החשבון אחר כך